

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIO QUINZENAL

ANY X. NUMS. CCXIX - CCXX — Novembre I - XVI — MCMXXIV

Preu: 1 pesseta

SUMARI

El vespre de la Casa Vermella, per R. Rucabado.—Entorn del classicisme, per Cristòfor de Doménec.—Els trescentistes catalans, per Ferran Valls-Taberner.—Commemoració de Ronsard: Amors, (trad. Francesc Sitjà).—*Poesia catalana*: El camí sota els núvols, per Joan Mínguez.—Tizianel·la, El caçador, per Josep Lleonart.—Reflexió damunt l'herbei, per Millàs-Raurell.—*Prosa literària*: El collar de la Núria, per C. A. Jordana.—*Poesia russa*: Briussov, Yvanov Bunin. Balmont, Szkapkaia, Majakovski (Trad. A. Esclasans).—Enquesta sobre la Psicologia de la Poesia Lírica, per Rosali Jacobsen.—Els Llibres, per O. S.—Les Arts Plàstiques: L'Aragay, pintor neoclàssic, per A. Esclasans.—Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: RAMBLA DE CATALUNYA, 125
BARCELONA

Editorial Catalana, S. A.

Rambla Sant Josep, 16, pral.

BARCELONA

BIBLIOTECA LITERÀRIA

Les millors obres dels autors catalans i
les mes famoses de les literatures estran-
geres traduïdes pels nostres més il·lus-
; ; ; ; tres contemporanis : : : :

LA PUBLICITAT

DIARI CATALÀ

Administració:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

RAMON SUNYER

JOIER

Corts Catalanes, 643

JOAQUIM HORTA

IMPRESSOR

GIRONA, 11

Historia de Catalunya

de N'Antoni Rovira i Virgili

Se subscriu a les següents llibreries:

Verdaguer, Rambla del Mig, 5.—Puig Al-
fonso, Plaça Nova, 5.—Editorial Poliglo-
ta, Patritxol, 8.—Nacional Catalana, Gran
Via, 613.—Llibreria Italiana, Rambla Ca-
talunya, 125.—Llibreria Catalonia, Plaça
Catalunya, 17 i a la direcció de Edicions
Pàtria, Diputació, 95. **BARCELONA**

TALLER DE JOIERIA

JAUME MERCADÉ

PASSEIG DE GRÀCIA, 46

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY X. NUMS. CCXIX - CCXXX — NOVEMBRE I - XVI — MCMXXIV

El vespre de la Casa Vermella

Aquell vespre era el vespre per antonomàsia; perquè s'en esperava la sort de l'Arxipèlag. Al voltant de la Casa Vermella, les gòndoles blindades gronxaven en l'aigua dormida la espera del trascendental consell. A les onze, sorgí—erichada d'ametralladores—la gòndola submarina de Lord Mulgrave. El president desembarcà, llençà a un criat l'abric de pells, i es precipità a la sala.

Una estàtua gegant, en bronzo fosfòric, de Thomas Hobbes, era com l'axe de la cúpula de cristall roig que dava el nom al palau, i al llac circundant un reflecte com de vena oberta. El filòsof de Malmesbury, amb un dit senyalava el gros llibre metàl·lic que una ma sostenia: *Leviathan or the Matter, Forme and Power of a Commonwealth Ecclesiasticall and Civil*. Era la Carta Magna d'aquella república aquàtica, que per fi, podria realitzar el somni—somni de bronzo—del sistema polític de la Fusió perfecta.

Un cadirat d'acer al voltant d'una taula també en brunyit metall donava seient als honorables lords que en tal vesprada decidien l'adopció d'una llei radical, definitiva; inexorable, per tal d'assolir la identificació absoluta i total d'Estat i súbdits. Cada un dels consellers duia en el frac son respectiu projecte. L'assemblea promulgaria el més hardit.

—El temps és curt, my lords—inicià el president.—De Vostra Gràcia és conegut assats que els més acreditats sistemes d'incorporació inte-

gral dels ciutadans han sigut ja fa temps implantats en la República. La sindicació única, la escola única, la indumentària única, la església oficial única i obligatòria. Això és insuficient. Vastes llacunes de l'ànima i la vida dels habitants resten encara al marge del suprem ull fiscal, i això és intolerable. La junta d'aquest vespre, my lords, posarà a n'aquest abús remei radicalíssim. Ni una hora més ha de durar l'escàndol de que la Potestat, que és senyora del territori físic, trobi en el territori moral clapes estranyes a la seva altíssima i sacra sobirania. Porta format cadascú de nosaltres un plan per a la conquesta definitiva de l'intimitat. Comenci Vostra Gràcia, Lord Brainstrong.—

L'al·ludit estossejà portant al front per a cal·lar-se les ulleres, màniga de vellut de seda, groga i argent. Llegí son rapport sobre el *Birth Permission*: mètode radicalíssim d'assegurar la pau interna. Cap ciutadà gosaria veure la llum de l'Arxipèlag sense estar prèviament munit d'un «Permís de naixement», especificant què es proposava en venir a formar part de la República.

Sir Abraham Nordenbeast, baixat suara de son dirigible-taxi, presentava una memòria més llarga. Era l'*Home control*, dit altrament *Family Survey*, segons el qual tota llar, tindria un interventor que en nom del Magistrat presidiria en control perpetu la vida familiar per tal que ni una paraula ni acte delictuós gosés abrigar-se en el ci-devant inviolable sostre. Un cos

de interventors: *Controllers Body* asseguraria aquesta importantíssima vigilància.

Renunciem a descriure els memorials successius, així com a esmentar els memorables noms de llurs respectius autors. Foren examinats de pressa el *Life Control*, que atribueix a cada habitant, un tutor individual que en nom del poder públic governi rectament sos pensaments, paraules i obres, projecte d'interès si bé amb l'inconvenient d'exigir un número de *controllers* igual al de habitants, o el de dividir el país en dues classes iguals en quantitat, ciutadans i *controllers*. El *Thoughts Control*, el *Love Control* meresqueren igualment ésser presos en consideració.

L'èxit gros de la vetlla, però, l'assolí el corpulent Earl of Brobdingag amb son projecte: *No name System*. Contenia nogensmenys que l'abolició radical de tot personalisme. Demostrat per l'Història, que totes les turbulències venen d'excessos de personalitat i aquestes de l'us immodest dels noms propis: noms de persones, de ciutats o de comarques, queda l'us de nom propi reservat com un privilegi de la Sobirania. Tot altre nom patronímic, de llinatge, o geogràfic és suprimit per respecte al Nom Únic. Ciutadans, poblacions i condats es designaran en xifres. Un hom ja no serà, doncs, John Duncan, de Flymore (Sussex). Sinó l'individu 17.126 del lloc 813 del 7.º condat. Supressió absoluta, doncs, de tot localisme perillós. Aquesta iniciativa del popular aristòcrata va semblar desseguida mereixedora d'adopció.

Sir Harry Wolf explicà en poques paraules

un altre procediment de garantia: el *Before-doing ticket*. Tot ciutadà es proveiria d'unes targes en les quals cada dia escriuria, utilitzant l'encasellat, son programa per a l'endemà: pendrer el tren X, anar a cal barber, comprar-se una corbata, parlar amb l'amic Y, festejar amb la xicota... Una secció especial de la Magistratura estudiaria aquesta llista, i si no hi veia res que semblés oferir perill per la República, hi posaria el segell de permís. I ni al tranvia li darien bitllet, ni el barber el serviria, ni a les botigues res li podrien vendre, ni cap amic, ni la promesa, gosarien escoltar-lo en conversa sense exhibir ell el ticket, degudament visat, autoritzant-ho.

Resultava aquest plan complement d'una manera admirable a la idea de Lord Hughes Fox, qui amb intuïció de geni havia concebut l'*After-doing Chart*. Cada habitant presentaria, als dematins, en una oficina especial una llista horària detallada de tot el realitzat el dia abans. (barber, botigues, tren, conversa, etc.) Aquesta llista li seria retornada al dia següent, amb l'aprobació o les remarques de la Superioritat.

A les dotze de la nit el Consell de l'Arxipèlag prengué l'acord. Vista la excel·lència i la importància igual, eren adoptats tots els projectes. Un repic de tam-tams i un tronar de canonades avisaren a la felicitat població de les antilles regides pels hobbistes, la promulgació dels *bills* de *Birth Permission*, *Home Survey*, *Life Control*, *No name System*, *Before-and-After doing Chart*.

R. RUCABADO

ENTORN DEL CLASSICISME

I.—Quina seria la veritable, la real posició de l'home hodiern enfront del classicisme? L'home actual sent la necessitat ineludible de recórrer al classicisme? Classicisme ha trascendit a aquell conglomerat enorme que se'n diu el públic? En altres termes: el classicisme pot avui ésser popular?—El classicisme és prou fecund encara per a sense un esclat d'armes, triomfs i embriagaments de victòria, arribar al poble?—Això, demanar massa fora. Cal més modestia. Hi ha possibilitat d'introduir classicisme en la cultura promig, de manera que col·labori activament en les idees *estètiques* circulants del poble?

II.—En altres termes: classicisme és compatible amb modernitat?—Què vol dir un retorn als clàssics? És possible aquest famós retorn? La psicologia de l'home mitjà actual—el que caracteritza a la fi l'època—comporta un tal retorn, una tal gloriosa reculada?—Quin és el desig que batega en el fons d'aquesta voluntat de reviuire els clàssics?—Hi hauria així com una indefinible necessitat d'assuaujament? S'amaria potser un *descans*—el dolç repós en una clara i coneguda badia?—No seria també una ansia bella mica *romàntica*, aquesta fam de ben arquitecturats clàssics?—Es una provatura d'alliberament de l'*ara*?

III.—I encara: l'enyor dels clàssics—dels clàssicament clàssics,—podria significar, cansament? En aquest cas, els clàssics serien presos com a remei abonançador o com a estímul? En aquestes condicions—quin profit real poden acordar?—Assolit l'equilibri, assolida la salut,—temporalment perduda,—serien demanats amb la mateixa insistència els clàssics? Però, els clàssics agafats com a remei, com a estímul, com a recurs, com a descans,—en oposició a les darreres extremitats morboses del romanticisme—tota la literatura actual no essent altra cosa que la darrera fermentació del romanticisme—aquests clàssics, són ben bé els clàssics? El gest, l'actitud, l'estil de així pendre'ls, no és ja verament anti-clàssic, allò més contrari a clàssic que un hom pugui imaginar?

IV.—I què es vol d'aquests clàssicament clàs-

sics, que haurien d'ésser en cada individu tan naturalment coneguts com les beceroles?—Un enlluernament sanitàs? Una regressió activa i assenyada? Una *nova* llicó? Un reorientar-se? Una solució provisional? Una aerificació del estancat i enrarit clòs mental d'ara? S'hi cerca potser, la gracilitat de l'antic ritme, o quasi una *política* i quasi una *profilaxi* intel·lectuals?—«Es retorna als clàssics per una desesperada crida de l'instint de la salut? O bé, per la no menys desesperada mancança de bona paraula actual per a les coses actuals?»

V.—Però cal delimitar camps i coses. Aquest problema del retorn als clàssics, és, subsisteix com a problema en totes les nacionalitats? Malauradament, no.—Es a dir, ben al revés, benaurosament aquest ja no és, fa molt de temps que no és problema en certes grans nacionalitats. Les grans nacionalitats on es parla potser d'un retorn als clàssics ja fa gèneres que han començat a integrar i digerir als clàssicament clàssics. La valor d'aqueixa demanda d'un retorn als clàssics, en les grans nacionalitats, és mes aviat formularia. Aquest epissòdic i esporàdic demanar un retorn al punt d'on precisament es partí, és, en puritat, un bell joc del bon gust en oposició a certs obligats excessos—fills sempre de l'excès de perfecció, de regularitat, d'admirable estructura, de *classicisme*. Però, en altres nacionalitats, desoladament no bressades pels clàssics, aquest clam, no és altra cosa que penúria cultural,—que cal, per tots els mitjans, fer desaparèixer. En aquestes condicions, un semblant desig de nacionalitzar els clàssics és, a més de just i profitós, digne d'ésser santament i viva encoratjat per tothom que sentí la responsabilitat que comporta la més lleu orientació cultural.

VI.—Ben coneguts són tots els avantatges i beneficis que un hom pot confiadament esperar del conreu freqüent dels clàssics. En els darrers anys, els catalans han escrit i parlat tant dels clàssics! I, ensems, s'han dit tantes coses contra el romanticisme—com *contrari* de classicisme!—Caldrà repetir els bons arguments dels defensors dels clàssics, força

enemics dels romàntics? Qüestió és aquesta per a tractar-la en un llibre. Un llibre a fer permetria un estudi, enlloc vist encara, sobre les possibilitats clàssiques i les romàntiques, i començar una bona, bella, rotunda, audaç i nova revisió d'uns i altres. Aquesta revisió s'imposa. Cal un triatge que s'acordi amb l'estil de vivència actual. No tots els clàssics deuen ésser clàssics; no tots els romàntics deuen ésser romàntics. Hi ha molts romàntics entre els clàssics i alguns clàssics entre els romàntics. I també cal negligir moltes coses de la cultura, sobre tot, de la cultura per la cultura com a recepta cultural.

VII.—Es necessaria una formació clàssica. En quina mesura? Heus aquí tot un senyor problema. Bella solució viable és confiar dita mesura al temperament. Imposar uns límits i unes fites com a mínim exigible, és l'afer del pedagog.—No és fàcil evitar el passatge pel romanticisme—és a dir, per tot aquell gran sector de l'història mental de l'home conegut sota el nom de romanticisme. Què en deuen prendre o deixar els actuals? Heus aquí altre interessant problema, la solució del qual és exactament la mateixa de l'anterior. Però jels clàssics i la gent actual?—jels romàntics i els homes d'avui?—Esdevenir clàssics? Regressar a romanticisme?—Es possible qualsevulla de les dues aventures, d'un 1924 en amunt?

VIII.—Potser, el que taxativament un home es proposa, és enriquir-se, agilitzar-se, enfortir-se mitjançant un estrenament clàssic, o romàntic. Es que aquest entrenament no és realitzable a fora de clàssics i romàntics?—El nombre de qüestions que ara apareixen és impensable. La majoria escriurien als professionals de la cultura, i no són menys legítimes que les tan clàssiques que s'hi podrien oposar. Una *diferent* o una aparentment *nova* filosofia les posa amb sorpresívola abundància i comoditat. D'aquesta filosofia tot just si el públic en coneix llurs espurnes. Aquesta filosofia delicadament irònica, no rebutja el classicisme com a mitjà, com a entrenament. Mes aviat dolça-

ment l'aconsella, però esguarda amb certa mal-fiança l'home d'ara.

IX.—La pregunta més anguniosa no obstant, és la que hom de clara fé i bella honestat es fa a si mateix.—Es indispensable esdevenir clàssic? A canvi d'aquest desig, d'aquesta voluntat, un hom no renuncia, per ventura, coses quasi tan importants i potser tan vives com els mateixos clàssics? Quina capacitat de recepció clàssica o romàntica té avui l'home—llevament fet dels professionals? O seria només valable pels professionals aquell retorn famós?—Si així fos,—l'interès d'un tal retorn no perdria verament una gran quantitat d'*emoció* i la veritable fecunditat?—I encara una altra pregunta: aquesta bona voluntat de classicisme no *exigeix* a la bestreta altres voluntats i altres fets pairals?—Hom parla exclusivament de Catalunya.—No caldria exigir-los i preparar-los aquests grans fets pairals?

X.—Classicisme!—I bé: una fidel observació dels fets troba que l'home d'avui és ben fora de classicisme i de romanticisme. Tota la voluntat en home possible no realitzarà, no podrà realitzar cap d'aquests dos retorns. No es passa dues voltes pel mateix riu—com digué el vell Heràclit. L'home hodiern és més a part i més lluny de classicisme i romanticisme del que es pensa i pot pensar. La confusió deu-se a venir col·laborat i mica condicionat per aquests dos climes d'esperit. L'home actual es posat en un tercer terme, en una especialíssima latitud psicològica, que ell mateix no pot objectivar, però que veuran clara els homes del futur. I perquè no la pot objectivar, encara admet com a possibles qüestions tan verament allunyades de la seva ànima, com aquest anhel d'un retorn als clàssics com a mesura i com a fonament. Si l'home actual sabés un instant perspectivat-se, veuria potser que no ha existit mai cap època tan plena de dolor com la present. I només de la dolor brollen les grans creacions—les *noves personalitats* dels temps.

CRISTÒFOR DE DOMÉNEC.

Octubre 1924.

ELS TRESCENTISTES CATALANS

Quina joia en adonar-nos, mirant la vitrina d'adquisicions de la biblioteca de l'Ateneu, de la publicació completa de «Els Trescentistes catalans»! Coneixiem, temps ha, la sèrie de fascicles que havia anat publicant En Sempere i Miquel i que ara constitueixen la primera part d'aquesta obra; i era de doldre que hagués restat interrompuda. Sortosament un altre il·lustre arqueòleg català Mn. Josep Gudiol, l'infadigable recercador de la nostra història artística, va arribar (cedint a insistents i hàbils pressions) a encarregar-se de continuar i completar aital treball. Tota la segona part del llibre que ara ha sortit a plena llum (en dos volums bellament relligats a la faisó de «Los cuatrocentistas catalanes» del mateix Sempere) es obra exclusiva de l'erudit conservador del Museu episcopal de Vich. La més entusiasta felicitació mereix per aquest notabilíssim estudi, fet amb tant coneixement de la matèria, amb tanta cura i amb tan encertada orientació. Rebi la nostra cordial enhorabona l'honorable amic.

No estem en condicions de donar judici autoritzat sobre les qüestions més importants de la nostra història artística; però, no ens sabem estar de consignar, tot fullejant amb el major dalt el llibre de Mn. Gudiol, algunes lleugeres impressions, subratllant varies de les indicacions per ell estampades i fent remarcar, d'una manera general, la estructura i el sentit de la seva obra. Els dos primers capítols d'aquesta, consagrats a l'estudi del retrat en la pintura catalana i de la obra pictòrica de Pere Serra, obeeixen al desig de Mn. Gudiol de seguir, fins ont fos possible el pla d'En Sempere, qui havia anunciat ja els dos capítols esmentats (el primer dels quals havia començat i tot). Però els capítols següents Mn. Gudiol els ha formulat amb absoluta llibertat. En els III, IV i V fa l'estudi de la pintura en taula, de la pintura mural i de la pintura sobre tela, temes que no havien estat encara explanats en la primera part de l'obra. Catalunya és una de les terres que ha conservat més abundantment obres pictòriques sobre fusta; però aquestes son encara una ben mínima part de la producció pictòrica de la que

ens donen notícia els despullaments dels nostres arxius. La varietat d'objectes de fusta pintats (retaules d'església, frontals, baldaquins, tabernacles i altres elements del mobiliari litúrgic, sarcòfegs de fusta, cofrets i arquêtes, caixes, etc.) i el procediment pictòric respectiu son explicats per Mn. Gudiol documentadament, igual que la decoració pictòrica mural en els edificis catalans del segle XIV i la seva tècnica, així com també els draps pintats.

El capítol VI del llibre que ens ocupa està constituït per un conjunt de notes documentals relatives als pintors trescentistes, ordenades per orde alfabètic. Es un treball molt complet i de gran utilitat, en el qual no han estat negligides les anteriors publicacions de documents referents a la nostra pintura mitgeval. Recordem la analogia d'aquest capítol amb el treball que respecte'ls pintors medievals a València va publicar en la revista dels «Estudis Universitaris Catalans» el docte i incansable erudit valencià Sr. Sanchis Sivera. Més avall, el capítol IX està format, així mateix, per un conjunt de notes documentals relatives als escriptors de llibres i als miniaturistes catalans, que ve a ser com un apèndix del capítol VIII, dedicat a l'estudi de l'escriptura dels llibres i de la miniatura trecentista, en el qual es posada de relleu la importància, no escassa, que en la nostra terra tingué la producció de còdexs i de bells manuscrits, havent-se esmerçat principalment en els còdexs litúrgics i en els volums de lleis i constitucions del país la confecció de llibres luxosos.

El capítol que tracta de la formació artística i condició social dels pintors es molt curiós; però sobretot resulten especialment interessants els dos darrers, en els quals son explicades les orientacions de la iconografia i de la pintura trescentistes. L'examen de les principals fonts literàries de la iconografia medieval, les indicacions sobre les representacions d'escenes religioses i populars, de les abominacions jueves o de temes grotescs o humorístics, etc. i llur caràcter més aviat realista, contraposat als tipus ideals i efectistes de les figuracions arqui-

tectòniques, a les formes arbitràries d'arbres, flors i muntanyes i a les exageracions de riquesa i brillantor de certes imatges, constitueixen un dels dits capítols. En l'altre (l'últim del llibre) es donada una idea sintètica del camí seguit per la nostra pintura durant el trescents: de primer la influència sienesa (vinguda directament o a través del grup d'artistes de la Cort pontifical d'Avinyo), després la evolució cap a les corrents artístiques de més enllà dels Pirineus.

Veus-aquí l'obra de Mn. Gudiol. Ella constitueix un esdeveniment memorable en els anys de la nostra cultura; ella farà conèixer en la uni-

versalitat del món erudit nous aspectes importants de la personalitat del nostre art antic. I si és veritat que, com el propi autor declara, resten algunes llacunes per omplir i falta encara explorar més arxius i estendre les recerques de velles obres pictòriques per a conèixer més plenament l'art dels nostres trescentistes, no hi ha cap dubte que'l llibre de Mn. Gudiol ha vingut a aportar-hi una contribució fonamental, importantíssima i valuosa. Pot estar segur d'haver realitzat amb aquest treball una excel·lent obra científico-artística i a la vegada eminentment patriòtica. Amb aquest motiu li tributem sincerament el nostre més fervorós homenatge.

FERRAN VALLS-TABERNER

**Aquest número
ha passat per la
censura militar**

COMMEMORACIÓ DE RONSARD

No li ha calgut a la literatura catalana la data fixa del Centenari perquè fes vivent una commemoració, animadora de les nostres lletres d'ençà dels primers noucents.

El nucli de la revista Joventut i el dels poetes a la manera parnassiana que s'hi formaren desde Zannè a l'Arnau Martínez Serinyà i al Prat Gaballí; el nucli de la revista Catalunya de Josep Carner completat i engrandit més tard per l'estol dels cal·ligeneics i el de la revista Empori i el dels propulsors de La revista catalana fins l'alba de l'avantgardisme amb Vicens Solé de Sojo; els nuclis selectes de les joventuts de Mallorca i de Girona; la nostra REVISTA des de els seus inicis amb En Carles Riba, En López-Picó, l'Alexandre Plana i En Joaquim Folguera i tots els poetes catalans moderns de més fina niçaga, arribant als de mes darrera promoció com En Sagarra, l'Arús, En Millàs-Raurell, En Salvat-Papasseit i En Tomàs Garcés han traduït, comentat o assimilat l'obra de Ronsard o, si més no, han estat sensibles un moment o altre a la suggestió de les qualitats espirituals de significació ronsardiana.

No cal, doncs, que sacrifiquem a l'actualitat la normal i fidel tradició de les nostres lletres renaixents agradades d'acompanyar-se de la gloria de Ronsard sense esperar dates commemoratives.

Ens limitarem avui, entre les moltes interpretacions casolanes de Ronsard que podriem antologiar, a donar les traduccions inèdites de Francesc Sitjà, que reproduïm seguidament.

AMORS DE RONSARD

A HELENA

Arrenqueu-lo del pit nodridor de sa mare
el fresc infant Amor, que el vui veure venut;
no cal que creixi més; ja el crudel m'ha perdut!
Vina, marxant, què fas, no hi poses preu encara?

De tan dolent minyó, la venda no és pas cara:
el dono per molt poc! Ai! tan m'he contingut!
Mes, guaiteu-m'el, quin plor sentint ma estremi-
Assosségat, gentil, que el meu odi s'aclara! [tut]

Ja no et vui vendre no, car te me en vui endu
perquè siguis el patge de ma estimada Helena,
qui te els ulls i els cabells exactament com tu,

i és com tu tota fina i de malícia plena.
Jogant com dos infants crexereu cadascú,
i, quan seràs més gran, tu em pagaràs la pena.

A CASSANDRA

Corydó, en tres jorns vui llegir l'Iliada,
i perxo Corydó, tancaràs be el portal;
si res me ve a torbar, per raó d'aquest mal,
et caldrà sapiguer com tinc l'ira pesada.

Que ni per fer-me el llit, la cambrera assenyada
vinguí, ni tu, ni el teu company servicial;
vui tres jorns d'un suau reculliment total,
per follejar després una bona vuitada.

Mes, si en nom de Cassandra algú vingués ma-
obre-li tost la porta franca, de bat a bat, [nat,
i tost entra a ma cambra per venir-me a avisà.

car, solament a ell amable em vui mostrà.
Després, encar que un deu del cel fos devallat,
tanca ben be la porta i no el deixis entrà.

A MARIA

Amo la flor de mars, amo la bella rosa,
l'una perquè és la flor a Venus consagrada,
l'altra perquè te el nom de ma bella estimada
per qui, ni nit ni jorn, en pau mon cor reposa.

I amo tres ocells, l'un que el plomatge arrosa,
amb la pluja de Maig quan pel cel pren volada,
l'altre desparellat plorant a sa enyorada,
l'altre qui pel seu fill mil passades composa.

Amo un pi de Bourguéil aon Venus penjà
ma jove llibertat quan me va encativà
el cor, que un bell esguard dolçament empresona.

Amo un gentil llorer, l'arbre que Febus ama:
ma estimada un matí, va torçar-ne una rama
que lligà amb sos cabells per fer-me una corona.

(TRAD. FRANCESC SITJÀ)

POESIA CATALANA

EL CAMÍ SOTA ELS NUVOLS

Cap esperança és vana
tant com xarbota en les venes la sang.
Prou mor la tarda, però ens encomana
la llum de l'endemà. Cal ésser franc
d'impuresa i desordre, als dins i als fores:
no hi ha avui ni demà pel cor. Totes les hores
són iguals, denses, plenes. Coneixeu
tot el pes d'un desig, tota la mida
d'un mot. Llavors és quan gusteu,
en tot l'abast, les joies de la vida
sense el rosec de l'imminent sanglot.
Cal constrenye's o perdre-ho tot.

El jove no s'aferra
prou a la solidesa de l'instant
i l'endemà li falla. Res d'ales. Peus a terra,
trepitjar fort! Guaità endavant
és encetar la fruita prematura
per menjar-la demà esbravada.
Cal posseir amb tot el cos
la beutat que no dura.
I un cop fora dels braços de l'amada,
repòs, repòs, repòs.

Repòs del cos i de la ment,
dolcíssima actitud insuperada,
posseïció suprema del present
sense el rogall ni la torva mirada.
Duem el cansament de tantes races!

Ens hem esgarrinxat per tants camins!
Ni enrrera ni endavant les nostres passes;
tot el camí fem-lo per dins.

Adormir-se en el blau meravellat,
la mirada serena,
ànimes joves! Cobejà una trena
i el vestidet, tant com el cor, rosat.
I ajeure's sota un pí, a la carena
on no és admès l'oblit ni el corcò del pecat!

Deixar-se viure, augusta saviesa,
grapes en terra, esquena a l'horitzó!
Per retornà a l'eterna nisciesa
no cal viatge ni sarró.
Val més l'ull blau que el teu ull negre apresa
mentre que no et susciti el plor;
val més el pit gonflat de juvenesa
si, contra ell, respira el teu millor;
val més la veu encesa
sense sanglots de passió.
Per què, doncs, l'amarga tristesa
del viarany de la perfecció?

L'hora perduda, qui us la torna?
Què en treureu del record i de l'enyor
en adonar-vos que ja no sojorna
entre vosaltres, riallê i sonor,
l'amor?

JOAN MÍNGUEZ.

DE COM CARLES-LLUIS VEIÉ TIZIANEL-LA

(Del poema inèdit «Tizianel-la»)

Dúia un ressol d'or i maragda
entre les celles un xic closes
com si una flota imperial
li travessés pels ulls. Sa falda
servava dues roses
—així en l'ara l'ofrena d'un mortal.—

Era,— qui sap—semi-divina...
El cavall jove que assaïna
d'un aliret batallador
se la endurà a l'Olimp? La fina
alenada marina
es que a mar la reclamen Neptú o el seu Tritó?...

Sa mà voleia a frec de galta
com per refer la lluïssor
dels seus anells; després, en l'alta
serenitat del seu mentó
deixa jugar amb indiferència
un bes de sol, un floc d'oreig...
Més que no el sol i el forfolleig
té d'inmutable sa presència.

Per això, al volt de sa figura,
el troç de vila que fulgura
sembla esclatat per fer-li honors.
La mar picada de blancors,
amb l'alta proa que rumbeja
unes flors rojes i uns dofins,
el monument que gloriïja
de temps passats, i els arbres fins
o els ufanosos, com a llances
o pavellons dels paladins,
i el satí blau que aquells matins
cases endalt colra bonances,
tot vol ser d'ella i dels seus fins.

Però ella passa... Dins sa trena
rotllada, on brilla el blat dels déus
colga desig o joia o pena.
Com qui té tots els bens per seus
ni capta esguard ni companyia,

i si quelcom la desficia
es com el brot que puny sota les neus.

Oh, indiferència que ens atia,
canyic de roses sobre el freu carnal,
beutat, beutat, disfressa d'immortal!
En tu sentim l'oblit que xucla,
car, sota el rinxol que es desbucla
ton ull, Tizianel-la, fingeix la tremolor
de la puncella, l'abandó
intemerat de la puresa.
Ets com una àmfora atenesa
que amaga un ví pertorbador
o com la mar que el barco ha fesa
i ja no hi és coneixedor!

De tots abstreta, en sa conquilla
que passa al trot del tronc lluent,
Carles-Lluís la veu, com filla
d'alguna gènera esplendent.

.
Carles-Lluís l'Indiferent,
quina sang nova es fa en ta vena
que els cavalls senten ran de dent
glatir el teu pols d'estranya mena?
Es com un llamp que els ha abrivat;
en un ensurt de sang i gala
contra la via han fressejat
vuit ferradures al plegat...
Més ella llisca com una ala
dins sa carrossa de beutat.

D'aquest ensurt que s'esbarria
fins als jarrets dels teus corcers
n'és somogut el món. Fins ara
no havies vist ciutat ni mar.
Ara glateixes mar espessa;
bleixa la vila com un pit.
Tot bat i alena amb ton neguit.
Sota els cavalls de la déesa
el teu orgull s'ha agemolit.
Sense mirar-te ella ha collit
el teu passat com una espiga
que tarda a creixe dins l'artiga
i es dalla al temps d'un vol o un crit.
Adéu, adéu, la força antiga!

EL CAÇADOR

A D. J. Bernat i Durán

El gos alertat, de la boca càlida,
tresca, frisant els pàmpols del camí.

Es l'hora fresca i pàl·lida.

· · · · ·
L'escalf del jaç deixat se't fon en el matí,
oh, caçador d'ample pruïja:
—passa d'herèu, esguard d'emperador—
Et llúu l'arma, i en la botija
el tè gorgola una cançó.

D'aquest home vull dir la guisa:
Volta sa faç la barba grisa
i en l'encalç és un jovencell;
son peu no tem la llicorella llisa
ni el fuet de la rama sa pell.
Retira a un déu daurat de cara;
se li ajoca el sol al coll núu,
i contra el roc alt i segur
del seu pit, el vent s'hi atzara.

Quan aprop del gos que panteja
sèu sota l'arbre conegut,
respira immòbil i es rabeja
en el costum d'haver vençut;
guaita mig cloent la palpebra
l'aire i la mata: allò tan seu;
i amb el palp flonjo de la llebre
o la perdiu tombada al fréu
el penetra la joia rara
d'haver copçat dins el sarrò,
dolçament morts, tèbis encara
éssers dels quals en fos el creador.

· · · · ·
I quan la mort l'arribi a vèncer
—aquells moments que el bleix desdiu—
ell encara veurà en la pensa
un cel de plata... una perdiu
que aixeca el vol... I a l'arribada
a l'alta estada resplendent,
amb la cara afable i colrada
penjarà l'arma a la porxada
i seurà amb Déu al gran entaulament.

JOSEP LLEONART.

REFLEXIÓ DAMUNT L'HERBEI.

A Manuel de Montoliu

Em volta l'herba fresca i tendra com cristall,
m'estic boca-terrosa mirant-la des d'enlaire;
dins l'herba, com pel cel, hi ha l'espai de l'aire
i gotes de rosada fan estels de metall.

Estic mig ensopit i els ulls oberts devades
no se si guaito enlaire o miro al fons del mar,
les herbes son tan verdes com l'aigua endins i apar
l'oneig de mils de tiges un cànon fresc d'onades.

Diria que una boira vibrant i amb mil colors
em va desfent per dins i els meus sentits embota;
el fang que soc s'asseca i així ma sang xarbota
pels cent clivells que al cos van fent tots els amors!

Fang i sang— guardians d'aquesta gran riquesa
que dintre de cada home un Déu hi ha posat:
són fràgils vostres reixes i els murs, que res no embat,
són núvols fonedissos sens força en l'escomesa

de passions nostrades que un buf diví empeny.
Matèria tota fràgil: el comptar temps et cansa;
sols et sosté i t'anima un glatir d'esperança,
quan tu amb les teves ànsies fas defallir el seny.

Anima? Fang? qui dintre nostre mana?
Si fràgil és la carn més n'és l'ànima encar.
Per què ens vols, Déu, així, febles de governar
i ens dons un cos de fang i una ànima tan vana?

Som només uns gegants perquè el combat lliurem
amb coses que són nostres en el camp nu del cor,
en l'home—fang i ales—aquesta és la valor:
els dubtes, i els turments i els goigs que renunciem.

Mes, ai, la feble cosa és el pensar; la vida
passa entorn nostre amb el seu pas fatal;
passa per mí, que soc home i soc mortal,
i sobre el cel allà on la petja no és sentida;

passa per aquesta herba, més lleument que no el vent,
i per l'escarbató que fa vida entre tijes,
i que juga amb els cucs com si fossin sortijes,
ignorat de tothom i no obstant, tan content!

Miro el fons de l'herbei, que s'inclina i tremola,
com l'abís verd, profund que fa la il·lusió,
que ens serva els tresors de rialles i el plò
que dins nostre el destí pacientment agombola.

Potser només això se'ns comptarà, a la fi,
els menuts grans esplais de la fisiologia,
i ens trobarem davant tot el dolor i tota l'alegria
quan ens sobtarà Déu mentre anem fent camí.

MILLÀS-RAURELL.

LA REVISTA té el propòsit de demanar a les persones que han intervingut en la formació de la Cultura Catalana durant el quart de segle que termina l'any vinent, llur opinió sobre el conjunt de realitzacions aconseguides durant aquell temps. Això vindrà a ser una mena de balanç de tota una generació, i no cal dir com serà interessant de conèixer el pensament que tenen de la tasca acomplida els actors i els més significats espectadors de la història catalana de vint-i-cinc anys ençà. Quan parlem d'espectadors ens referim, naturalment, a la joventut catalana que espera intervenir, o que ha començat tot just a intervenir en la vida del seu país.

Paral·lelament a aquests articles, publicarem també l'opinió que significades personalitats estrangeres tenen de la vida i de llurs disciplines durant aquesta vinticinquena. Per a donar aquests parers ens servirem d'una obra recentment publicada sota el títol «These Eventful years». Es tracta d'un copios treball de divulgació en el qual es reflexa el pensament d'uns quants dels homes més caracteritzats dels nostres temps, respecte de la seva època.

El resúm d'aquesta obra, que donarem en els nostres quaderns, vindrà a completar l'opinió dels nostres compatricis relativa a la vida del nostre poble ~~la nostra~~ la nostra Catalunya, lligada a l'Estat que la representa segueix la sort mateixa d'aquest Estat ~~en les qüestions on parla la intel·ligència universal.~~

PROSA LITERARIA

UN CAPÍTOL DE LA NOVEL·LA INÈDITA "EL COLLAR DE LA NÚRIA"

MISTERIOS CAPTENIMENT D'UN BARBUT

I

«Doncs jo ho acabaria, afusellant un milió de treballadors!» digué En Ramonet, pegant cop de puny a la taula.

«Renoi!» exclamí, entre esverat i irònic.

Hi hagué un silenci una mica llarg que la intervenció d'En Samvitx va trencar.

«Es una solució», digué, tot seriós; «però no us sembla que la mà d'obra aniria una mica cara, després?»

L'home dels propòsits sanguinaris no s'havia acontentat de reforçar llur enunciació amb un cop de puny; la reforçava encara amb una circular mirada furiosa que semblava reptar-nos a la contradicció. Davant la pregunta d'En Samvitx, però, En Ramonet perdé tota la fúria i esdevingué a bastança perplex perquè hom s'hagués d'esforçar a contenir una rialla. En Samvitx i la Núria semblaven posseir el secret de les observacions aparentment serioses que tenien la virtut de fer perdre l'equilibri oratori a l'incansable garlaire; el qual havia agafat com

a tema la qüestió social, no gens a propòsit per a una conversa que hom vol mantenir dintre les fronteres de la sociabilitat. Els seus sentiments comunistes em feien especialment desagradables les bestieses d'En Ramonet, i agraïa de tot cor els esforços d'En Samvitx i la Núria per posar-lo en ridícul, ja que no aconseguien per gaire temps de desviar la conversa cap a viaranys més segurs i tranquils. Amb una tenacitat digna d'una altra causa, En Ramonet mantenia el tema, del qual no s'havia enamorat pel seu interès universal, sinó per l'interès que tenia per a En Ramonet una aventura amb uns pistolers, els detalls incoherents de la qual anàvem sentint des del començament del dinar. Als hors d'oeuvre havia brillat sinistrament una star; la qual havia criat d'una manera tan prolífica que ens havíem de prendre el café sota una veritable constel·lació terrorista.

L'afany d'exhibició d'En Ramonet malmetia una vetllada que hauria pogut ésser tan agradable. Per la meua part, n'hauria tingut prou de poder contemplar amb tranquil·litat l'espectacle meravellós que la toilette de la Núria m'oferia; però, quan jo, tot ple de pensaments amorosos, feia lliscar l'esguard per l'escot fins

al suau començament de la sina, on l'aturaven la meua discreció i el vestit de la noia, la veu d'En Ramonet foragitava l'amor dels meus pensaments, els quals prenien, vulgues no vulgues, un tirat econòmic.

«Volien fer-me un *intentat*», deia En Ramonet.

I jo no veia sinó el collar de perles, i em semblava monstruós que la Núria el portés. No era sols la corrua de xifres, que apareixia davant la meua vista interior; veia també una immensa estesa d'ostres que es podrien al sol damunt una platja exòtica.

«La calor i la fetor que cal resistir per arribar a un collar com aquest!» exclamava per dintre, amb una admiració indignada. «I el treball i el perill! Perquè una dona pugui penjar-se al coll una fortuna, mentre els miserables pateixen... Vejam, Franc, això és una mica simplista, no?» em deia després. «No deus voler acusar la Núria de vanitat i duresa de cor, suposo? Es clar que no! La Núria és una xicota molt com cal; no té fums de cap mena i estima decentment els humils. L'elegància no és cap crim, veritat? I pel que fa al collar, què volies que la noia fes? Llençar-lo? Ja que el té, més val que el dugui, com el duu: amb una suprema indiferència... No criticis la Núria, comunista, ni et capfiquis massa amb En Ramonet. Davant teu tens un ric indecent: Mr. Xuriguer, la màquina de fer diners! I què fa dels diners? Més diners! Els que ha despès en el collar no són pas els més mal despesos...»

Tot això em duia a mirar amb hostilitat la carassa de l'oncle encesa per certes libacions de darrera hora; després, per variar, el rostre allargat i angulós de la tia. Mrs. Xuriguer tenia una exagerada gravetat que feia angúnia; la qual gravetat era difícil de mirar amb simpatia. La tia deixava entrellucar clares vegades, potser només quan parlava amb la Núria o de la Núria, la dama excel·lent que s'amagava sota l'escorça puritana.

La dama i la seva escorça es retiraren quan els licors i el tabac aparegueren. Mrs. Xuriguer seguia sovint els costums anglesos quan no es desavenien amb l'austeritat del seu caràcter. La Núria, contra el seu costum, també va alçar-se.

«Ja te'n vas?» vaig dir-li, amb recança.

«Tinc mal de cap», contestà, passant-se la

mà pel front. «No és estrany! En Ramonet m'ha omplert el cap d'explosius i ara el tinc a punt d'esclatar.»

«Jo, Nòria...»

«Digueu-me «sínia», interrompé la Núria, greument. «Es més català.»

«Eh?» exclamà En Ramonet.

«Això mateix. Pel que fa al mal de cap, no passeu ànsia. La mare em cantarà un psalm i tots els mals s'esvairan. «L'aigua del cel feu devallar, Senyor, per apagar l'ardència de ma testa!» declamà la noia, les mans plegades, els ulls piadosament girats en l'aire.

«Núria», digué secament Mrs. Xuriguer, guarda't les burles per a altres coses.»

La Núria li passà un braç pel coll i la besà.

«Quina cara de bisbe protestant! Estic tota esglaiada.»

La mare tustà gentilmente la galta de la filla; mare i filla sortiren de l'estança amorosament enllaçades.

«Com és dolça la vida de la llar!» exclamà En Samvitx, sospirant.

«La Maria és un tros de pa», digué Mr. Esteve Xuriguer, fent una rialleta.

«Comprenc que li sigueu fidel», declarà En Samvitx, fent-me l'ullet.

«La Núria també és molt bona», continuà l'oncle, fent el sord.

«Un tros de coca», digué En Samvitx, passant-se la llengua pels llavis.

«Quina poca solta!» diguí.

En Ramonet callava, a l'aguait d'un silenci; els altres vam fer el disbarat de callar un moment i ell va aprofitar-lo tot d'una.

«Eren tres i em van voltar, amenaçant-me amb les pistoles...»

«Volta'li!» exclamí interiorment.

No estava disposat a escoltar-lo. Vaig triar un cigar; vaig sortir a la terrassa. M'acaronava un ventijol agradable, mentre jo, recolzat a la barana, fumava lentament tot contemplant els arbres del jardí que es dreçaven enllà com a fantasmes. Les veus dels que parlaven en l'estança propera perforaven de tant en tant la meua distracció.

«Però, Ramonet, no ens heu dit abans que us havien mort?»

«No ho he dit!»

«Ramonet, em sembla que En Samvitx té raó.»

«Feu memòria», deia En Samvitx. «Ens heu dit que els pistolers us van matar i ens heu explicat el vostre enterrament. Molt lluit, per cert! Formaven el dol trenta caporals del sometent...»

M'havia ajaçat en una chaise longue. Afavorits per la meua positura mandrosa, vagarosos pensaments m'assetjaren. I les veus van fer-se fonedisses...

II

Uns grans crits d'En Ramonet van desensopir-me.

«Samvitx, Samvitx, Samvitx!»

Aquest nom era cridat amb una fúria desesperada. En Samvitx responia amb uns roncs formidables.

«En Ramonet ja n'ha adormit un!» vaig pensar, somrient.

El soroll d'unes passes que s'acostaven m'anorreava instantàniament el somri. En Ramonet abandonava En Samvitx i cercava una pre-sa novella. Tanquí els ulls fortament; el meu respir s'afeixugà.

«Franc, Franc, Franc!»

Ara sonava el meu nom arran d'una de les meves orelles; una mà m'estrenyia el braç. Jo feia el sord, però el perill de tornar-me'n de veres m'obligava a parlar.

«Dormo», diguí, sense obrir els ulls, amb una veu cavernosa.

Aleshores En Ramonet, sens dubte perplex, va callar una estona llarga.

«Eh?» digué a la fi.

Jo roncava, esperançant massa d'hora. De sobte, el meu nom va ressonar seguidament, furiosament.

«Us he dit que dormia. Perquè no respecteu el meu son?»

«Vostè no dorm.»

«Com s'entén! No us ho dic jo mateix?»

«Eh?»

«Eh!»

Deixant-me dominar estúpidament per l'impuls de veure En Ramonet perplex, vaig obrir els ulls; amb els seus de bat a bat, ell em mirava ansiosament.

«Encara no li he dit com va acabar.»

«Sé com va acabar», vaig dir jo, decidit a

acabar-ho. «Eren tres i tots van morir a les vostres mans. Els vaig fer a miques amb el tremaplomes. La carn trinxada va anar a Vic i hom n'ha fet botifarres. Tots els que n'han menjat pateixen de l'estómac.»

Però el meu interlocutor no entenia el sarcasme. Mogué el cap amb un gest que compadía la meua ignorància.

«No ho sap, no ho sap!» exclamà triomfalment. «Veurà. Havia anat a la *Barrabassada* a fer fotografies—sap? No m'han sortit bé perquè tinc l'*adjectiu* espatllat—eh? Vaig baixar de l'auto per comprar *llamins* a l'estanc—sap? Eh? Era a la plaça d'En Trilla—sap? No s'hi veia gens i vaig veure tres homes. Eh? Eh? Daixonses...»

Mentre es desenrotllava aquella explicació laboriosa, una son ben autèntica s'apoderava de mi. Sentia encara fragments de les dites d'En Ramonet.

«Havia deixat la màquina de retratar al cotxe; però duia el *trípoli* a la mà—sap?—plegat—sap? Eh? Franc, Franc!... Vaig mirar-los... Dallonses... Tremolaven com la fulla... Franc, Franc!»

El meu nom sonà una estona feblement, com si vingués de molt lluny. Després, jo devia adormir-me. Com que En Ramonet no desisteix fàcilment puc creure que la meua dormida era profunda. Segons les meves constatacions ulteriors no podia ésser gaire llarga. Un crit esgarriós va trencar-la.

Em trobí al mig de la terrassa, sol, dret i tremolant. El crit que m'havia despertat ressonava encara a les meves orelles, i jo hi havia reconegut la veu de la Núria que demanava auxili desesperadament.

III

Vaig aturar amb un esforç el tremolor que m'agitava; en quatre salts travessí el menjador. En irrumpir al vestibul, m'immobilitzà la visió de tres figures immòbils: vora meu, En Ramonet, més perplex que mai; vora la porta d'entrada a la casa, el xofer, esbalaït; entre ells dos, al bell mig del vestibul, Mr. Xuriguer, visiblement astorat. Tots tres miraven fixament la porta de l'estança on la Núria s'havia retirat a descansar. Vaig seguir inconscientment llur

exemple. Tots quatre semblàvem medusats per aquella porta vulgar.

La vidriera de l'escala girà de sobte, i l'aparició d'En Samvitx va desfer el nostre encís. Al mateix temps, la porta enigmàtica s'obria, i la Núria, en pijama, els petits peus nus dins les xinel·les, els cabells deixats anar, ens mostrava el seu rostre aterrit, el seu cos sacsejat pel tremolor que la terror produïa. Mrs. Xuriguer, anguniada, sostenia la noia.

«Vejam», digué En Samvitx, adreçant-se a la tia. «Què ha passat? Expliqueu-vos.»

«Es horrible, horrible!» exclamà la Núria.

Va girar-se sobtadament i s'abraçà, plorant, al coll de Mrs. Xuriguer.

La mare havia eclipsat la puritana; en aquell cas excepcional, la indumentària lleugera de la Núria no provocava protestes. La dona enterca s'havia tornat suavíssima; Mrs. Xuriguer acaronava la noia, la gomboldava, tot amollant petites exclamacions amoroses en un anglès tendríssim.

«Poor thing, poor thing! Be quiet, darling, there's a good child.»

«Puja'm a la meva cambra, mare», suplicà la Núria. Després alçà el cap i mirà l'oncle rancuniosament. «Jo no volia dormir-hi, aquí baix!»

«Però, Núria, filla meva...» començà l'oncle.

«Nòria, Nòria...» interrompé En Ramonet, guanyant-se una mirada fulminant de la noia.

«Quina manera de perdre el temps!» digué En Samvitx bruscament. «Núria, per Déu, digues-nos què ha passat o ens tornarem boigs.»

«Dormia...» anà dient ella, a poc a poc, tremolant-li la veu, «dormia malament... M'he despertat de sobte... i he vist una cara... amb una barbassa... i uns ulls furiosos... Després... he sentit que m'estrenyien el coll... unes mans... He pogut deseixir-me'n un moment... i he cridat... No sé... res... més...»

Després d'aquesta declaració trencada, la Núria abraçà la seva mare altre cop i es posà a sanglotar. Jo em sentia llàgrimes als ulls i una esgarripança a l'esquena. Unes mans criminals havien estret aquell suau, arrodonit i flexible coll de la Núria, que el meu esguard resseguia amb una carícia tendra. I altra vegada les perles m'interceptaven l'esguard. La noia portava encara el seu collar que el pijama mig amagava,

«Qui era, qui era?» preguntà de sobte En

Ramonet, furiós, gesticulant d'una manera que volia demostrar propòsits homeiers.

«Aviat ho sabrem», digué En Samvitx. «Les dones que se'n vagin. Nosaltres ja hem perdut massa temps. Fem feina.»

La veu d'En Samvitx tenia un to autoritari. L'oncle i jo vam saltar com si ens haguessin punxat per sota; la fúria d'En Ramonet amainà ràpidament; les dones havien desaparegut per l'escala.

«Es tracta de saber on era cadascú de vosal·lres quan la Núria ha fet el crit.»

«Jo era a la terrassa de darrera, dormint. En Ramonet m'acabava d'explicar l'aventura dels pistolers.»

«Dormies profundament, és clar! T'ha despertat el crit i has vingut corrents. Explica'm què has vist en arribar al vestíbul.»

«Per què tantes d'explicacions?» preguntà l'oncle. «Hauríem d'estar regirant la casa de dalt a baix.»

«No em destorbeu, oncle», digué En Samvitx secament. «Aquest afer no és del vostre ram. Ja parlareu quan us toqui.»

Veient que Mr. Xuriguer callava dòcilment, comencí a contar amb precisió la troballa, al vestíbul, de tres homes convertits en estàtues. Després d'escoltar-me atentament, En Samvitx adreçà al xofer una mirada interrogant.

«Jo era a la terrassa de davant, regant els testos. Ho fa sempre l'Eduard; però avui no es trobava gaire bé i s'ha ficat al llit d'hora. Jo m'havia ofert per substituir-lo. Quan he sentit el crit, he vingut corrents. El senyor ja era al vestíbul i el senyor Ramonet hi entrava per la porta del menjador.»

«No heu vist cap barbut, eh? Està bé, Joan, na cal que resteu», digué En Samvitx. «Ja podeu reprendre la tasca.» Esperà que En Joan hagués sortit, per adreçar-se a l'oncle: «I vós?»

«Quan he sentit el crit de la Núria, acabava de sortir del vestíbul a l'escala. No he fet més que tombar-me, obrir la porta i tornar a entrar. De seguida han entrat En Ramonet i En Joan, un per cada banda.»

«Jo acabava de contar l'intentat que volien fer-me tres pistolers—sap?» digué En Ramonet, veient que no li preguntaven res. «Tres pistolers—eh?—amb tres pistoles; però jo duia el *tripoli*...»

«Un moment!» En Samvitx va alçar el braç i En Ramonet s'aturà, perplex. «Vós havíeu deixat en Franc adormit i entràveu al menjador quan la Núria ha cridat. Heu corregut cap aquí. No és això?»

En Ramonet féu que sí amb el cap.

«Cap de vosaltres no ha vist el barbut, veritat?»

Tots férem amb el cap que no.

«Molt bé. Ja veieu, oncle, que no hem de regirar la casa per a res. Aquests dos dormitoris no tenen més sortida que les dues portes que veiem. Entre ells comuniquen per una petita cambra de bany; però les finestres de les tres cambres tenen reixa. Si l'home hagués sortit al vestibul, encara hi fóra. I no hi és», digué En Samvitx, dirigint a l'entorn una mirada comprensiva. «En Joan, Mr. Xuriguier i En Ramonet ocupaven les tres eixides del vestibul. Si el barbut hagués intentat de sortir-ne, hauria topat amb un o altre. Així, doncs, si l'home les barbes no ha aconseguit de trencar una reixa, encara és allà dins.»

En Samvitx avançà cap a les portes, darrera de les quals s'amagava l'agressor de la Núria, si haviem de creure—i el creiem—el lluminós raonament d'En Samvitx. Tots vam seguir el raonament i l'home amb l'atenció i el coratge que calien. L'oncle romania serè; En Ramonet s'enfurismava per endavant; jo, sota l'aparença coratjosa, sentia una insòlita buidor.

«Calma, Ramonet! Cal fer les coses científicament», digué En Samvitx, el qual continuà perorant i fent les coses que deia, com si estigués desenrotllant una conferència amb demostracions. «Senyors, les dues portes són obertes. Els interruptors són a l'abast de la mà. Encenguem els llums. Ara trec la clau d'aquesta porta; tanco la porta per fora i em deso la clau a la butxaca. Tu, Franc, romandràs davant aquesta porta tancada mentre nosaltres examinarem les habitacions. Si el barbut aconsegueix de sortir, tu l'aturaràs.»

Entraren per l'altre porta; vaig sentir com la tancaven per dins. Jo romania, meravellat de la prudència d'En Samvitx, davant les portes tancades. Esperava que aviat sentiria sorolls de lluita; però només m'arribaven remors de les tres veus conegudes. Cinquè minuts s'escolaren. Després, la porta per on havien entrat els tres homes va tornar-se a obrir, i els tres homes sortiren sense dir res, amb l'esbalaïment pintat a la cara. Tan ben pintat que em va fer riure.

«No riguis», va manar-me En Samvitx. «L'home que riu davant l'esfinx no és un home; és un ase. Franc, les reixes estan intactes; les cambres son buides. L'home de les barbes s'ha esvaït.»

C. A. JORDANA

POESIA RUSSA

VALERIJ BRIUSSOV

El perdó

Tot t'ho perdono: l'haver-me mentit
amb llavis vermells, amb llargues carícies;
l'haver-me donat pedres en lloc de pa,
l'haver-me engrillonat les mans;
l'haver llançat als petons dels altres
el còs que jo havia estimat i besat,
l'haver volgut fer tornar vil
la meva pia cançó pura!
Tot t'ho perdono, perquè eren vermells
els llavis que tot-hora mentien,
perquè bategaven els contorns dels teus pits,
perquè a la cara tens una mena de cosa «teva»;
perquè amb dolços noms m'has abismat
dins les ombres de la nit;
perquè a tots els turments i tots els dolors
tu, tota sola, m'has sabut condemnar.

VIACIESLAV IVANOV

Nosaltres som...

Nosaltres som dos troncs arborats per l'huracà,
dugues flames de la selva a mitja nit;
nosaltres som dos meteors errants en la tenebra;
d'un sol destí la confluència que es bifurca!
Nosaltres som dos corcers amb els frens tivats
per una sola mà, ferits pel mateix asperó;
sóm dos ulls d'una sola mirada,
d'un somni sol dugues ales trepidants.
Sóm una parella d'ombres doloroses
damunt del marbre del sepulcre diví
on reposa la Bellesa antiga.
Dels mateixos misteris la boca de dugues veus;
per nosaltres mateixos som una sola Esfinx.
Som els braços d'una mateixa creu.

BUNIN

El retrat

Un plàtan, una capelleta damunt la tomba,
les corones, les llànties, les ícones,
i, a la cornisa, voltats de crespó,
dos ulls grans i clars.
A través de la pols dels vidres

crema—d'una llum càlida—la capelleta.
Algú que no es veu diu:
«Perquè soc dintre de la tomba
si fa aquesta calda estival?»
Pentinada amb simplicitat polida,
una mantellina damunt de les espatlles...
Per tot arreu—les gotes de cera,
els llassos de crespó damunt de les candeles,
les llànties, les corones, l'olor d'humanitat.
El seu dolç esguard
amb una gaia meravella guaita
totes aquestes petites coses sepulcrales.

BALMONT

Non-non

S'obren les flors del tell que flaira...
Dorm, joia meva, dorm.
La nit ens abrigarà amb la manyaga de les ombres,
en el cel llunyà s'encendran els llums,
el vent mormolarà amb un accent de misteri...
Oblidarèu els dies passats,
oblidarèu el dolor que vé,
dorm, joia meva, dorm.
Pobre menuda, malalta i tímida:
poca alegria t'ha dat l'amargós destí—
però molt sofriment.
Talment com s'inclina, frèvol, al venticell
el salzer plorós, el salzer trist,
talment m'has mirat a dintre de l'ànima:
cerques la reposta.
Dorm. Una non-non
jo et cantaré.
Oh, la meva oreneta; oh, la meva petita;
en la fredor del món ens trovem sols,
ens partirem dolor i alegria,
apretat ben fort damunt del meu cor que no enganya.
Mai mudarèu ni mai ens perdrèu,
estarèu sempre junts, de dia i de nit,
ben junts per sempre més reposarèu:
dorm, joia meva, dorm.

MARIA SZKAPSKAIA

Mater Dolorosa

Oh, quantes dones vas amanyagar,
a quantes vas apropar-te, tu, estimat meu.
Pero una forsa invencible va dur-te a mi—finalment.
Oh, quanta carn teva vas concedir-les-hi,
pero a cap d'ella vas fer mare d'un fill teu.

Quin sant t'ha salvat? Quin miracle
acomplires? Ni una gota no ha mancat
a la grialia sacra.

No caigueres esgotat en la carícia darrera
ni tot tu t'has entregat. Sabies, tu—
sabies, certament, que jo t'esperava.

Que era tota per tu, tota flama, sadolla
de tu, com una copa de mel.

Has vingut, m'has conegut, t'has lliurat: el
fill—heu'saquí: és—és meu—nostre.

La meva mà ara es ben plena, la
meva tarda es silenciosa i la nit tranquil·la.

Senyor, judica'm completament: d'ésser mare
jo sóc digna.

VLADIMIR MAJAKOVSKI

La nostra marxa

Batèu en la plassa el pas de les revoltes!
Mes enlaire encara la filera de les testes altives!
Amb les onades del segón diluvi
rentarèm les ciutats dels mons.
El Bòu dels dies es multicolor.
El Carro dels anys es lent.
El nostre déu es la cursa.
El nostre cor es un timbal.
Hi ha ors, per ventura, més celestials que els nostres?
Ens punyirà, tal volta, l'agulló de les bales?
Les nostres armes—son les nostres cançons.
El nostre or—les veus melodioses.
Eixampla't, prada verda,
fes un llit extens als dies.
Dóna el teu arc, Iris,
al vol dels ràpids corsers.
Guaitèu, s'enruna el cel estrellat!
Sense ell trenèm els nostres cants.
Ohé, Ossa Major! Demana
que, vivents, puguèm pujar al cel.
Bevèm la joia! Canta!
Dins de les venes flueix la primavera.
Cor, sona la batalla:
el nostre pit és l'aràm dels timpanons.

(TRAD. A. ESCLASANS)

EPILEG

a l'Enquesta sobre la Psicologia de la Poesia lírica (1)

IV

«I ara—o Poetes!—una pregunta, certament la més important de totes:

Els poetes, quan són verament poetes nats, poetes de la Gràcia de Déu?

Jo us vull donar la resposta:

No basta que faci versos molt bells i impecables de forma i contingut, fins i tot celebrats i admirats pel món, no!

Goethe diu amb punxant ironia, dels bells rimadors: Et creus ésser Poeta, perquè has fet un bell vers, en una llengua culta, una llengua que pensa i que poetitza per tu?

Lavors què cal per ésser Poeta de la gràcia de Déu?

Cal que l'embriaguesa de la Creació u'trapassi tota altra forma d'embriaguesa, en l'ànima del Poeta: l'embriaguesa de l'Amor, de la Glòria, del Po-

der i de l'Or, l'embriaguesa de les revolucions vi-rils, dels actes heroics. Cal que cada impuls de la seva ànima vers l'infinit, sigui pàl·lid i feble en comparació de l'embriaguesa dels seus grans moments d'inspiració. Cal que tot en ell: el goig, la dolor, les imatges de la seva fantasia i de la realitat, la força de la seva juvenesa, i la desolació del seu aclaparament, les seves grans esperances i les seves decepcions amargues, tots, tots els moviments impetuosos de la seva ànima, de la seva intel·ligència i de les seves impressions artístiques, l'obliguin, amb una força irresistible a cantar o a cridar..... a crear.

I vosaltres, Poetes que això llegiu, us sentiu Poetes e aquest sentit?

ROSALIA JACOBSEN

(1) Veieu el número de LA REVISTA de setembre darrer.

ELS LLIBRES

«El pecat de la novícia i altres contes»; Joan Badia. Pròleg d'E Isern Dalmau. «Edicions Nausica»; Editorial Poliglota.

Prefaciada per l'Isern i Dalmau, el qual sintetitza amb ses pròpies paraules la psicologia literària del malaguanyat autor, ha sortit aquest volum de prosas d'En Joan Badia, iniciant la selecció d'aquestes edicions.

Aquests tres contes d'En Badia, matisats amb un fons sentimental, agut i delicat ensems, tenen el doble encant de la gràcia i l'elegància amb què són dits i de la intuïció anímica subtil que n'és el fons. Una claror mediterrània i catalanesca s'hi destaca en mig de l'ombra rosada—suau en el primer conte, greu en el segon, i melangiosament joguina en el tercer—que és el paisatge interior humà del llibre.

Un estol de suggestions personals, fetes més emotives encara pel record elegíac de l'autor, broden el camí del llegidor a través d'aquestes pàgines adolescents, palesadores d'una blana riquesa espiritual,

aromosa d'enginy i dolçament incisiva.

Adolescent, sí; però essent l'adolescència equivalència del millor instant sentimentalment espectador de la vida.

«Una història i quatre contes», de Manuel Capdevila; Imp. Omega.

D'aquest llibre heterogeni, n'acceptem més la part anecdòtica que no la essencial. «Vent de tardor» és una narració que, tot volent ésser novel·la, està mancada de les proporcions madures de tal, i de la vi-ror psicològica necessària; més que un esforç és un gastament. Una bona fe moral, dins la reduïda originalitat de l'argument i el realisme dels fets; però sense la estilització precisa perquè la bellesa de plas-mació i execució ho facin esdevenir obra literària, amb totes les honors corresponents.

En canvi, en el comentari agut de l'anècdota, més o menys versemblant que ella sigui, l'autor sap fer-hi troballes psicològiques d'una intuïció i virior remarcables, tot i que en referir-les li flaquegi alguna vol-

ta el lèxic i l'estructura. Així «El miracle» i «La solemne decisió», que són dues mostres inicials d'un camí menador a la confraria dels cronistes nostrats.

Cal esperar d'En Capdevila que sabrà introduir-s'hi.

«Converses filològiques» de Pompeu Fabra: 1.ª sèrie. (Editorial Regina).

La primera tongada d'una tasca de divulgació en l'estructurament adequat del nostre idioma, ens és donada en aquest volum inicial.

Amb l'aparició d'aquest, el prestigi gramatical i l'autoritat filològica de tan eminent estudiós obté una nova i sòlida consagració.

El record de la forma d'aparició, suau represa, en el rotatiu quoti-dià, d'aquestes converses, és una demostració de la constant progres-sió científica i de l'avençada disci-plina pedagògica a que En Pompeu Fabra sotmet la seva activitat.

Servent fidel de la lògica més es-tricta, totes les conclusions del mes-tre són un raonar ascendent, precís i dreturer, que marca un criteri ho-

mogeni i deductiu com a rector de la seva obra reguladora. Aquesta força dialèctica, assenyada i irreductible, ja li ha estat reconeguda per sos mateixos adversaris, com en Miquel i Planas per exemple, el qual, per aquesta personal dot d'En Fabra, ja li refusava adés la controvèrsia directa.

I és aquesta força lògica, tant com l'exemple alligador de tota una vida d'intel·lectual posada al servei de la dignificació de la llengua, ço que ha de donar encara una sobre-valor a la concreta de les ensenyances d'aquest llibre.

«Divuit poemes» de Jaume Rosquelles i Alessan: Imp. Omega.

Una notable facilitat de versificació, tan àvida i esmunyedissa, que la paraula sonora cerca sovint l'homònima amb un aire ja conegut, i el to general del vers estrafa motivacions o cadències parelles. També de vegades el mot relisca més enllà de la justa elegància permesa pel bon gust o per la gramàtica.

Però, l'habitud descriptiva i la traça esmerçada en la rima—que ja hem esmentat—hi són indiscutibles. Tot el més, un lleu matis de vuitcentisme en el mal sentit de la paraula—encarcar una mica en l'interior essència del cant el realisme colorit de les estrofes.

Llàstima que, enmig de les peces de caire més personal que podríem esmentar, sentim sovint que el criden els camins dels altres. Perquè nogensmenys, àdhuc en el més greu d'aquests cassos, En Rosquelles té una aital força interna en la seva vena poètica que el fa acostar-se a emular els seus predecessors.

Si en la lluita literària per la notorietat personal, l'autor ha aparegut en el primer combat proveït amb deficiència, és de creure que esmolarà les seves armes fins a dar-les-hi ben tost el brill d'una absoluta originalitat i el tall d'una millor justesa expressiva.

«La inútil ofrena» per Josep Carner: Edit. Catalana.

Aquesta auto-antologia amorosa de Josep Carner, ens posa realment enfront d'actualitzar la revisió, sinó de la seva obra, d'una gran part de la mateixa.

D'aquesta revisió, si li ho calgués, l'autor se'n defensa d'una manera inèxpnable, amb una gràcia personal i única, en el pròleg que precedeix el recull. L'home que és capaç, de tan admirable manera, d'emprar en la despreocupada valoració d'ell mateix el màxim asserenament de la seva fina humor, pot dir-se predilecte dels déus. En aquest cas, certament, predilecte de les Muses.

La poesia d'En Carner és una tija gentil, que només per la gràcia amb

qué es mou i vibra polidament, sense esqueixaments passionals, us encisa ja per ella mateixa, apart de la diversa florida del teny.

I tota ella és orejada d'una amable i deliciosa volubilitat, que es fa perdonar totseguit per son mateix enjogassament. L'amor abstracta i estilitzada dels predecessors, humanitzada en En Maragall amb una unitat absoluta (l'esposa), esdevé en En Carner mutabilitat anecdòtica essencial (l'esposa no hi és mai cantada com a objectiu, sinó generalment l'amiga, o l'estimada). La varietat sentimental contingut, el follet esbarriador de l'atzar, i no cap desfici transcendent són els motius dels poemes; la sensible malícia de la temptació, suavitzada amb una falsejada candor o encruelida amb tons lleugeraments sensuals són els matisos del cant, més que no cap greu ni tràgic disseny.

I aquesta versatilitat del seu amor, aquesta mobilitat viva, no és sinó un habitual i oportú pretext del poeta per abellir més la influència lírica imaginativa que més s'avé al seu temperament i constituir el motllo on vessar la propícia florida de les paraules, la gràcil bellesa de la dicció, que és on rau el veritable encís poètic de l'autor.

Tan voluble és, el poeta, que no sap ni esperar l'acabament de l'elegia per a finir el rastre de la seva fidelitat. Plany l'amor morta, però ans de cloure el plany li demana que transmigri a la dona primera que trobarà. Un lament dolorós troba a la pàgina següent el ressò rialler, com un picarol de mofa. d'un madrigal insinuant. Una flaire és prou, perquè un idil·li encantat es trenqui en un sospir. La mateixa «Cançó de la frivolitat amorosa», fóra així, un símbol de l'adorable frivolitat que duu el ritme del cor del poeta: «migriu un follet?—Amor, bon esplet!—Aixeca son dit?—Ja tot és oblit.»

De vegades, però, la lírica d'En Carner, arriba, en el regne de les amors a prendre un to major, quan s'escau. Això s'esdevé en algunes composicions amoroses que manquen al llibre, com en el «Diàleg tardor»; i en cantar magníficament i reposada el tema de la possessió, en el poema «El reialme», positivament un dels millors del llibre, i que és una garlanda esplèndida: triomfal d'imatges d'una autenticitat lírica absoluta, reveladores d'una formidable inspiració.

També prenen un to major les encarnacions arbitràries d'estats sentimentals femenins, fets mites d'amor, amb una greu folgança, com el típic poema «La més perfeta»; o la volada imaginativa, feta suggestió hipotètica retrospectiva de «L'estranya amor» o la endolcida grisor profètica del «Pronòstic de setembre». I aquesta mateixa gravetat és també

en composicions més breus, com «La penyor de la morta», «Cançó de la instància amorosa» i «L'ajornament», riques en expressions d'una gran força imprecativa; així com quan expressa un subjectivisme líric intens, en un acompassat repòs, que sembla el respir deturat del fogalleig del cansament, de cara l'infinit, espill de Déu, com el «Conhort».

Cada modalitat del contingut és diversament emprada per correspondre a una varietat formal. Així tota l'obra d'En Carner és un joc d'habilitat i un continuat reiximent retòric. Aquesta adaptació diversa que fa variar les manifestacions líriques personals amb un aire distint, convidaria a fer un anàlisi de cada manera carneriana dintre l'estil homogeni, que consisteix cabalment en aquesta meravellosa arbitració de la forma; però això fóra esmentar individualment cada peça del llibre.

De l'endecasíl·lab a l'alexandri, sap mesurar la gravetat de la cadència escaient al contingut. I en sos dits alats la paraula voia en el vers breu i folga gràcilment en el romanç. Però on aquest triomf de forma es fa més persistent i plural, llà on abunda—per raresa—les mostres homogènies—és en les estrofes en vers blanc, destinades a cantar cada moment emotiu d'una amor freturada fruïda o extingida, a través del cedat harmònic d'un endolciment en la confessió, subjectivada imperceptiblement; constitueixen una depuració digne i noble, una estilització artística insuperable, negligint l'esquer de tota nosa de rima temptadora, per millor guany de serena immortalitat en l'altificació, i de sobrietat clàssica, cenyint com un concís i elegant rellu l'objectiu líric, amb la seva emotiva d'una elegiaca flaire de roses.

També es remarca, especialment en el llibre, per abellir-se sa qualitat retòrica a la frívola mutabilitat del poeta, una predisposició sovintejada devés la cançó: hi trobem la viva, lírica, festonada de gràcia humana (del doble amor); la arbitrària, simple joc de mots, refinament de l'euriitmia (Balada); la de tensió subjectiva, decantada a l'elegia (del goig perdut); la d'un fatalisme pessimista (inexorable); la de la madura oportunitat eròtica (de la intància amorosa); la de la voluptat esteticada (de la divina lassitud); la poruga, la orgullosa, la voluble, etc. I tantes altres que, sense dir-s'ho, en tenen l'aire i el somriure.

Per acabar, tot i restar molt, sinó tot, per dir, cal esmentar que malgrat el do d'arbitració formal l'autor es serveix també algun cop sense escrúpols del rípi i àdhuc de l'hipèrbaton forçada en una joganera impunitat del contingut, perquè sap que la habilitat expressiva el fa exempt de rept com

una entremaliadura graciosa. I així és.

Aquesta antologia d'En Josep Carner, ultra tot l'esmentat, actualitza novament molts aspectes de la seva valor perdurable.

O. S.

CAL ESMENTAR:

— «Del meu camí», poemes de Salvador Borrut i Soler, (un camí que no arriba a corriol).

— «Els cent aforismes del bibliòfil» de Ramon Miquel i Planas, humorada de bibliòfil, més notable per l'edició en si i per la erudita introducció que no pels mateixos redolins.

— Els volums II i III de l'«Atlas geogràfic de Catalunya».

— El recull, amb alguns originals inèdits, editat a la memòria d'En Guimerà per la Societat «Íris», de Mataró.

— La edició commemorativa de l'«Homenatge a Pella i Forgas».

— L'«Almanac Marià Benedicte de Montserrat».

— El poema de Fra Francesc Iglesias «El Cloquer de Tarragona», ple de paradoxes històrico-líriques i d'heretgies filològiques, però poc variat de consonants.

— La traducció catalana total, en rima i en prosa, de *La Divina Comedia*, per el Marqués de Balanzó. Obra benemèrita. Exemple de treball fidel començat i finit. Esforç assenyalat, mereixedor d'aplaudiment social sense reserves, apart dels comentaris d'ordre literari que suggereix i que un altre dia explicarem amb la extensió deguda.

— *La vida de nostre Senyor Jesucrist*, de Mn. Gaietà Soler, i la traducció del follet de P. Guillem Doyle sobre *Les excel·lències del sacerdot*, darrerament publicats per Foment de la Pietat catalana.

— *De Francesca a Beatrice*, per Victoria Ocampo, amb un epíleg de J. Ortega Gasset (Publicacions de *La Revista de Occidente*).

— L'antologia de *La Lanterne Sourde* POÈTES BELGS D'ESPRIT NOUVEAU, tria i pròleg de Paul Vanderborght.

— Els assaigs crítics de Maurice Gauchez, *Romantiques d'aujourd'hui* (Edicions de La Renaissance d'Occident).

— Que el fet d'esmentar el nostre Doctor Torras i Bages en el pròleg del seu llibre *Portrait de l'Espagne* no allibera al seu autor Maurice Lagendre (Edicions de la Revue des Jeunes) del defecte del més absolut desfesomament de l'actualitat espiritual a casa nostra. No perquè trobem el títol poc comprensiu, sinó perquè li trobem massa.

LES ARTS PLÀSTIQUES

L'ARAGAY, PINTOR NEOCLÀSSIC

Els pintors de París, ja fa algun temps, obriren una enquesta, amb premi, per esbrinar quin era el poeta francès modern que s'endua les preferències de la comunitat. I l'escollit fou Paul Valéry, la qual cosa demostra que els pintors de París son gent de gust i que cada terra té els artistes que es mereix. Seria curiós obrir la mateixa enquesta, amb premi, entre els nostres pintors, per designar el poeta català modern preferit, i la elecció potser ens aclariria molts reconts amagats de la sensibilitat i la intel·ligència dels nostres artistes, i, per tant, de la pintura catalana actual. Però els nostres pintors, en general, estan tan enfeïnats en fer excursions a la recerca de punts de vista i en matar les hores jugant a escacs al jardí de l'Atenèu i en tallar-se un gèc de vellut morat els uns als altres, que no els queda temps per aquelles delicadeses. Gentilesa entre persones, és cosa bella; gentilesa entre artistes, cosa divina.

Avui, en aquesta secció confiada d'habitud a un crític d'art, parlarà de pintura un aprenent de poeta; no cal dir com ens plauria veure, un dia, qualsevol dels nostres pintors fent la crítica literària. Per alguna cosa sòm, o ens pensèm ésser, homes de Renaixement.

Nosaltres, els pedants, tenim el gran aventatge damunt la gent discreta de no acontentar-nos mirant les coses i enduent-nos-en la visió simple i pura (d'això en dièm objectivisme, per entendre'ns), sinó que ens cal veure les coses pels quatre costats, per fora i per dintre, pel dessobre i pel dessota, i encara ens entretenim escorcollant la matèria i l'esperit per quedar ben segurs de que, una volta ben sospesats i repicats amb l'ungla, no hi ha cap dubte que ens privi de creure que no ens enganyem (d'això, per entendre'ns, en dièm subjectivisme). I acostumat a fer-ho amb la literatura, no ens podem estar de fer-ho amb la pintura i amb totes les altres arts. I malgrat tanta cura i tant crítica, ai là! ens enganyen tan sovint, encara! Vegem, sinó, el que passa

amb la nostra poesia i amb la nostra pintura actuals: blasphem sense parar de tota tendència neo-popularista en poesia per considerar-la de baixa qualitat i d'intenció dubtosa, i en girar-nos cap al camp de la pintura, traient el nas pel damunt del cercat del camp de la poesia, ens adonem que la marfuga neo-popularista hi fa tantes o mes víctimes que entre els poetes. L'epidermisme dels pintors correspon exactament a l'epidermisme dels poetes. Els pintors que fan refilets de cadenera entre el bosquet i el jardinet son la equivalència justa dels poetes que fan saltirons de passarell entre la cançoneta i la baladeta. Davant dels quadros que s'exhibeixen a les nostres Galeries d'Art hom hi descobreix, en general, un cristall molt fi, fet de tècnica i de visió clara, però ratllat i enterbolit per la manca del sisé sentit. Riquesa d'ulls i destresa de mà, però pobresa de nervis i de cervell. Abundor de matèria, però misèria d'esperit. Els eters arbres, les eternes muntanyes, les eternes prades, les eternes platges i el mar

etern. Pintura de magazine, sensibilitat de magazine, intel·ligència de magazine; emoció de diumenge a la tarda, sinceritat d'animeta burgesa, quilòmetres de tela tacada subvencionats per l'Honorable Gremi d'Horticultura i Floricultura. I els nostres pintors s'han aficionat en tanta de manera al paisatgisme que quan tracten la figura humana ho fan com aquell qui pinta un arbre mes, però d'una altra espècie: un arbre de carn i ossos. Quina tristesa! Quin fred que es fica al cor, dintre les sales d'exposició!

Natura, hivern del món!

Figura, primavera de l'art!

En Junoy, tan fi quan és fi, va parlar un dia a «La Veu», amb el seu estil telegràfic (tac, tac tac, tac tac, tac), de la meua fòbia del paisatge, i va acabar dient que hi ha figures que valen un paisatge, però paisatges que tenen una valor i una dignitat de figura. Potser que sí, potser que no, però jo aquestes coses no les entenc ni les vull entendre; un paisatge, en el grau mes alt, té dignitat absoluta de paisatge; una figura en el grau mes alt, té dignitat absoluta de figura; i res mes, absolutament res mes. Però entre la mes alta dignitat d'una figura i la més alta dignitat d'un paisatge, la dignitat mes alta i més digna serà sempre la de la figura. Entre un geni del paisatge i un geni de la figura, en art, el veritable geni serà el de l'artista de la figura, i l'altre li anirà al darrer. Potser tota la feina d'una vida d'artista pot encloure's en aquesta fórmula: L'home i el «seu» paisatge. Com si diguéssim: Alcibiades i el «seu» gós. Ara, que hi ha molts artistes, la majoria, que neixen, viuen i moren, sense haver-se mai preocupat de fer-se la «seua» humanitat i el «seu» paisatge. I pinten i escriuen, i si els diuen que no son pintors ni escriptors, s'enfaden. Un artista pot ésser, però no ha d'ésser, necessàriament, un babau. I no obstant... El cor em diu que els llims deuen estar plens d'escriptors i de poetes!

Al apropar-nos a la sala d'exposició de les pintures d'En Josep Aragay, el meu cor, cada vegada, es posa a donar voltes i a fer soroll,

com si fós un xarric-xarrac. Es que té la certesa que, allà dintre, l'espera un jòc d'alegries penjat a les parets. Les de la sala de la seva darrera exhibició eren ben nudes, però en elles i al sostre la meua ànima, que no s'enganya ni m'enganya, hi descobria tapissos de púrpura amb franges d'or vell i de plata nova. Al fons, enlaire, un cartell i unes lletres austerament estilitzades, aguantaven un nom com el cim d'una teia la flama: «ARAGAY». I jo, dret al mig de la sala, donant voltes damunt dels meus peus com una baldafa humana damunt del seu pern, extenia les mans i tombava el cap enlaira per rebre ben bé la escalfor que s'escapava de les teles. Quina pintura mes confortable! No son pas paisatges, això, gràcies a Déu! Son homes i dones! I si algun paisatge hi ha, es degut a que l'autor es un home bonadós i no s'atreveix a llansar-lo fora. Jo, ja l'hauria tret! Quadros de diverses dimensions, coneguts la major part, ens mostren les cares masculines cremades per dintre i pàl·lides de febre i agitades silenciosament pel corretjament intern dels nervis i les venes, i les bellíssimes testes femenines, de pòmuls rascats amb el paper de vidre de la passió i d'ulls amb flama closa com fanalets d'alabastre terbol, i de cabelleres enèrgiques com si les gràcils retratades fossin unes Eumèrides casolanes; tota aquesta petita humanitat tan normal i tan nostra, però tan inconfusible ja, tan ben re-creada pel pintor, que quan veïem certs homes i certes dones nostres pels carrers i els salons, no podem estar-nos de demanar-los-hi:— Escolti i dispensi: no viu dintre d'un quadre de l'Aragay, vostè?— I al fons, alt, ample, aplomat, dominant, convençut de que té raó, el quadre pel qual es fa la festa, i que duu per nom: «Vacances».

Contemplant aquesta tela he comprès la lluita enorme, esgotadora, indeturable, pressentida, més o menys, en els altres quadros de l'Aragay, i la raó pictòrica del nostre artista m'ha aparegut nua i retallada, com un escenari quan aixequen el teló. Per les seves obres anteriors, l'ànima de l'Aragay em

feia l'efecte d'un forn de ceràmica dintre del qual la terrissa i els barriços de la intel·ligència jugaven a boxa amb el foc i la llum de la passió. I sovint, per les portelles dels fogons sortia un brollador d'espurnes i una espiral de bramuls. I algunes de les peces posades a coure s'esquerdaven i queien a troços perquè la ardència del caliu els esbotzava el cor d'argila. I l'epítet brollava desseguida: neo-romanticisme. Però, immediatament, quelcom ens deia que no era pas això. Perquè en l'esforç tumultuós de l'Aragay, que en unes teles s'aguantava sense perdre la veu però en altres es trencava o s'escorria, jo hi veia una pruija obstinada d'home que vol fer-s'ho tot, d'artista que vol clavar les puntes de platí al cim dels parallamps del palau del seu art, i que per fer-ho comença escombrant i fregant amb sabó i salfumant les rajoles de marbre dels soterranis de l'edifici. Home de Renaixement, amb tota la Itàlia a dintre i la França a fora, obstinant-se en patir el turment espiritual que va fer grans els pintors antics i no resignant-se, per això, a renunciar a la vida i a l'art modern que el volten; la empresa es de gegant, i confesso que li tinc una mica d'enveja. Si l'Aragay m'ha fet la mercè de llegir algun dels meus articles, sobretot d'entre els que formen part del Sistema Integral de Poetització Catalana, potser haurà comprès que ell en pintura i jo en poesia caminem pel mateix camí, i que si anessim a veure un crític solvent i li demanessim que ens dongués un cop d'ull ens respondria, segurament, que tots dos patim del mateix mal, perquè els símptomes d'ambdós son els mateixos. Moréas agonitzant en un llit d'hospital titllava de nicieses les denominacions de classicisme i de romanticisme. Però ja sabem que l'hora de la mort, pels homes que en vida no s'han preocupat de construir-se una moral, es una hora que es presta als gestos i les frases de teatre. I que damunt dels riells d'aquelles nicieses avança el carril de l'art d'ençà que el món es món. Si l'artista porta la gerra de l'Esperit tan plena de la mel del romaní de la forma i de la farigola del fons

que fins i tot li vessa, i la seva des-tresa no es prou forta per impedir que el contingut s'escampi, direm que es un romàntic. Però si sab recullir-la dintre de gerres més pe-tites, i guardar-la al rebost, i cou-re coques de farina de blat, barre-jant-hi pinyons i cumí, i escampant-hi pel damunt confitura de fruites, i posar-les al caliu i regar-les amb la mel guardada, per fer-ne obsequi als amics, i després té prou pacièn-cia per esperar el judici dels que la tastin, tant si es bó com si es dol-ent, perquè ell sab prou bé que de la barreja ben feta de moltes coses bones només pot sortir-ne una cosa òptima, aleshores dirém que es un clàssic. I l'Aragay, en el quadre «Vacances», barreja moltes coses bones que si no troven ben bé en-cara el punt de gràcia, ja s'hi acos-ten molt. Potser, avui, millor que classicisme i romanticisme, caldria dir salvatgeria i civilització. I de la mateixa manera que la civilització no es res mes que la salvatgeria urbanitzada, potser el classicisme, en definitiva, no es altra cosa que el romanticisme sociabilitzat. En les obres anteriors, el turment es-piritual de l'Aragay era una aspi-ració d'ordre, que en «Vacances» ja ha començat a aconseguir-se. Hi ha, en aquest quadre, una gran lliçó pels poetes: la opacitat contra la brillantor dels tons. Els perso-natges, sobretot els joves, son ben moderns i no obstant la seva ma-nera de vestir sembla una adapta-ció de vestits antics a la moda d'ara. La natura, cosina-germana de la arquitectura, seu al seu costat

i hi fa conversa sense barallar-s'hi ni contrapuntar-s'hi. I si a banda i banda, a la part alta, les branques d'arbre i els capitells de columna s'a-llarguen la mà amb una mica d'es-querperia, al bell mig del quadre mar i cel s'espongen i fan com la boca i els pulmons per on respira la composició. I els cavalls i la mo-tocicleta la vila i els ocells fan jòc, sense repel·lir-se, amb el pont i els navilis del fons. Potser la contenció, volguda per l'autor, es massa gran, i hom hi enyora una mica més de nervis, exteriorment; però, en l'in-terior, aquestes figures viuen com nosaltres! El cas de l'Aragay, és únic en la nostra pintura, i, pel meu gust, el més interessant. Es un pintor de fòc, d'aquells que quan ho esguerren, ho esguerren del tot, i quan ho encerten, també, i això es el que ha d'ésser; un artista que bull de passió i que aprèn, doloro-sament, a contenir-se; un home que s'ha proposat la unió de tot allò que hom troba d'humà en la anti-guitat i la modernitat, i que lenta-ment, amb passos curts, pero se-gurs, va aconseguint-ho. I encara que mai ho aconseguis, encara que per arribar a les obres o als frag-ments vius hagués de saltar per damunt de les obres i els fragments morts (Pel damunt de les tombes, avant!—Goethe), i ni així li fos dat d'arribar al final del camí, no per això el seu gran esforç mancat de-i-xaria de situar-lo entre els nostres artistes com un veritable pintor neoclàssic. Perquè l'obra d'un ar-tista es allò que més interessa d'ell, al primer cop de vista; pero si hom

reflexiona, potser interessa mes en-cara la disciplina que prepara l'obra; la bastida que l'edifici; el problema que la solució. La passió, en l'Ara-gay, ja la tenim; la tècnica i la agi-litat es mes forta cada dia; la huma-nitat, i, mes tard, la serenitat dintre la ardència, només podran donar-li eis anys. La seva pintura, doncs, no serà pintura per tothom, perquè en-cara que molta gent digui que ho entèn, aquestes coses no les entèn tothom. Al costat de les «Vacan-ces» de l'Aragay, que freda, que fluixa, que aigualida la pintura d'aquest any, a Catalunya! Tan ai-gualida, tan fluixa i tan freda com la poesia catalana d'aquest any al costat de la «Elegia» d'En López-Picó...

La estultícia de testa taurina ha interromput a cops de banya moltes obres d'art, a casa nostra. I també la indiferència, i la enveja, i la ma-lavolença. Jo he volgut dir tota la meva fraternal admiració per l'Ara-gay, perquè, com que he patit el mateix martiri d'ell, en cada nova obra seva cònc el rastre de la fla-ma antiga, per dir-ho amb paraules de Virgili. I perquè sàpiga que, en-cara que la seva contenció de neo-clàssic vulgui cel·lar-nos, en «Va-cances», la seva foguera interna-jo veig prou clar que el pintor se-gueix posant el peu damunt de bra-ses cobertes de cendra, per dir-ho amb paraules d'Horaci. I perquè en-tengui que, si no ens uneix la afi-nitat de combustible, ens uneix la afinitat de combustió, per dir-ho amb paraules meves...

A. ESCLASANS

LES REVISTES

ALFRED MOREL-FATIO.—A les aules de la nostra facultat de lletres on és viva la tradició dels Milà i Fontanals i dels Rubió, el nom de Morel-Fatio acompanyava sempre les primeres ardors dels adolescents camí d'una perfecció d'apostolat intel·lectual just a l'hora que la passió de la vida és prou devoradora per ni sadollar-se del passat i per fer-se una joia viva dels papers d'arxiu i de les formes verbals de les llengües sàvies.

Ara que és mort i que la lliçó de les anyades llargues de moltes vocacions gratuïtes sense èxits sorollosos massa ens havia acostumat a definir el senyor Morel-Fatio com un erudit, ens plau d'acomiar la seva presència mortal amb aquesta recordança eternida d'uns anys de primera joventut dins els quals el festeig i la erudició del gran professor feien bona companyia. Aquest ressó sentimental, llibera, demés, d'egoisme la enumeració que companys nostres, deixebles seus més tard, han fet de la seva obra amb relació a Catalunya.

Diu així un d'ells:

«Quan el Prof. Gröber va anar publicant el «Grundriss der romanischen Philologie», amb la col·laboració dels filòlegs romanistes més eminents, fou Morel-Fatio, juntament amb J. Sarrailh qui va redactar l'estudi sobre la llengua catalana «Das Catalanische» inserit en el primer volum d'aquella obra excel·lent (dintre la tercera part del mateix en la qual són estudiats científicament els idiomes novo-latins: reto-rumàntche, romanès, italià, francès, provençal, català, espanyol i portuguès). No cal ponderar aquí la importància d'aquell estudi, que juntament amb un altre sobre la nostra història literària «Katalanische Litteratur», redactat també per Morel-Fatio i inserit en el segon volum del segon llibre del «Grundriss», representa la consagració científica del nostre idioma i de la nostra arqueologia literària. En un temps (última dècada del segle XIX) en que no tots els professors peninsulars (no diguem ja els polítics) els volien reconèixer la personalitat pròpia substantiva i independent. Res hi ha d'altra banda, d'artificial, d'ampul·lós ni d'apologètic en aquests estudis: són fets amb un sistema rigorós, amb una mètode científic fredament objectiu. La sistematització severa del nostre passat literari, amb una copiositat de notícies bibliogràfiques estrictament classificades i relacionades, amb indicació de les fonts principals en que s'havien inspirat els respectius escrip-

tors; tal és la característica d'aquest treball, precís i substancial, que resulta la millor valorització de les nostres antigues lletres, perquè no revela apassionament ni parcialitat i el seu testimoni és, per tant, irrecusable. Es desitja la publicació pròxima de la traducció catalana (ja preparada) d'aquesta preciosa monografia, ampliada amb les addicions que el mateix autor havia anat anotant i de les quals n'havia facilitat una còpia.

En la «Encyclopédie Britannica» fou també M. Morel-Fatio, qui va posar de relleu la personalitat de la nostra llengua i de la nostra literatura, diferenciada dins el conjunt de la cultura literària peninsular. En l'article *Spain* (volum XXV de l'onzena edició), els capítols sobre el llenguatge i sobre la literatura, redactats per ell en col·laboració amb Mr. J. Fitzmaurice-Kelly, posen de manifest la varietat lingüística de la península ibèrica i la seva diversitat literària. L'estudi dels idiomes català, castellà i galaico-portuguès i de les literatures corresponents als dos primers hi és fet paral·lelament; i no cal dir que també aquí la visió de la nostra perspectiva literària és clara i ben enfocada.

D'altres estudis i treballs diversos sobre temes catalans, cal esmentar principalment: «Proverbes rimés de Raimon Lull», «Souhaits de bienvenue adressés a Ferdinand le Catholique par un poète barcelonnais, en 1473» i «Mélanges de littérature catalane» (en la revista «Romania»); les «Notes sur l'article dérivé de *ipse* dans les dialectes catalans», i altres articles i comptes-rendus crítics publicats en les principals revistes d'erudició francesa.»

PARAULES DE MUSSOLINI.

En el pròleg a una tesi sobre Maquiavel presentada a la Universitat de Bolònia diu Mussolini:

«El poble no ha estat mai definit. És una entitat purament abstracta com entitat política. No és sabut exactament ni on comença ni on acaba. L'epítet de sobirà aplicat al poble, és una tràgica farsa. El poble, en tot cas, delega però no pot exercir cap sobirania. Els sistemes representatius pertanyen més a la mecànica que no a la moral. Fins als països en els quals aquells mecanismes són més noblement practicats després de molts segles, quan arriben moments solemniais no és consultat el poble perquè hom endevina que la resposta, seria fatal; aleshores el poble és desposseït de la corona de paper de la sobirania—bona per als temps normals—i li és

ordenat sense apel·lació d'acceptar una revolució o una pau d'anar a l'inconegut d'una guerra. No resta al poble sinó un monossíl·lab d'assentiment i obeir. Veieu, doncs, com la sobirania gratuïtament otorgada al poble li és presa en els moments que més podria sentir-ne la necessitat. Només li és deixada quan és o sembla inofensiva en èpoques d'administració normal. Imaginem una guerra proclamada per *referendum*?

El *referendum* va molt bé si es tracta de triar el lloc de la font de la vila però quan son en joc els supremes interessos d'un poble, els governants més democràtics es guarden bé prou de sotmetre's a judici del poble mateix. Fins en els règimens el·laborats per la Enciclopèdia —la qual predicava per boca de Rousseau, per excés d'optimisme— existeix immanent un contrast entre la força organitzada de l'Estat i la fragmentació dels individus i dels agrupaments. Els règimens, exclusivament contractuals no han existit mai, no existeixen ni existiran, probablement, mai.»

Reportem aquestes paraules tant discutibles, tant autènticament plenes de la passió del qui les ha dites per tal d'il·lustrar la copiosa controvèrsia que el fet del feixisme—com altres vegades la ideologia de l'Acció francesa,—ha suscitat a casa nostra.

EN BERNAT METGE.—(Nota que acompanya el primer volum de les edicions dels *Nostres Classics*).

La data de 1385, en que En Bernat Metge endreçava a donya Isabel de Guimerà la *Història de Vatter e de la pacient Griselda*, és un moment culminant en el procés cronològic de la literatura catalana.

Aquella breu història—versió catalana de la versió llatina que el Petrarca féu de la darrera novel·la del *Decamerone*—conté, amb les dues cartes que l'acompanyen, una professió de fe literària i un monument de la novella escola.

Ella representa el triomf de la novel·la sentimental damunt l'antiga d'aventures; de la influència italiana damunt la franco-bretona; del renaixement—presa aquesta paraula en el sentit més ample—damunt el medievalisme.

La transformació del gust en els esperits selectes, era, doncs, un fet en 1385. I era obra de pocs anys, car en 1381 encara escrivia En Bernat Metge el *Llibre de Fortuna e Prudència*, obra enterament medieval per les seves fonts—el *Roman de la Rose* i el Boeci,—per la seva tradició literària—les noves rima-

des d'imitació francesa—i fins pel seu llenguatge, convencionalment aprofitat.

Quines influències, durant aquests set anys pesaren damunt En Bernat Metge? Quines converses, quines lectures li donaren a conèixer el Petrarca «poeta laureat»—diu ell—«en les obres del qual jo he singular afecció?»

Perquè el cas és que tant el *Llibre de Fortuna e Prudència* com la traducció de *Valter e Griselda* foren escrites per En Bernat Metge en circumstàncies idèntiques: processat i perseguit—calumniat, si a ell l'haguéssim de creure.

La vida del nostre escriptor podria servir d'exemple a un moralista banal per insistir damunt els daltabaixos de la inconstant fortuna. Nat a Barcelona devers l'any 1350, contemporani doncs de l'*Aïmador de la geatilesa*, molt jove encara, entrà en servei d'aquest i dels seus pares: Pere III el Cerimoniós i Elionor de Sicília. Escrivent de la Tresoreria, acompanyava el Duc en els seus viatges, i llavors del matrimoni amb Iolanda de Bar fou un dels encarregats de la receptació del *maridatge*. Al cap de poc—qui sap si els comptes no semblarien prou exactes—En Bernat Metge era processat, i per consolar-se de la trasmutació del seu estament, llegia la *Consolatio philosophiae* i la replasmava en el seu *Llibre de Fortuna e Prudència*. No passava pas molt de temps que En Bernat Metge no fos reintegrat al seu lloc de la casa ducal (1382). Les mostres d'afecte i de confiança de Joan i de Iolanda envers En Metge sovintegen. Però tot just aquells munten al sol—que abandonava, morint-se desert de tota afectuosa cura, el més polític dels nostres reis—i Bernat Metge era una altra vegada, a instància del procurador fiscal de la cort, sotmès a processament. I fou en aquest nou infortuni quan En Metge arromança la prosa llatina del Petrarca i l'endrecà—cercant-li potser una ajuda més terrenal que no pas les oracions que li demana—a la noble dama Isabel de Guimerà. El qui en 1381 tractava de consolar-se, com l'«últim romà», amb raons filosòfiques, en 1388 es consolava amb el bell exemple de la pacient Griselda. Si aquesta, innocent de tota culpa, tingué tanta de resignació, ¿com no en tindria ell, a qui certament devia remordir-li la consciència?

I la petita cantarella que té l'harmoniosa proporció i la puresa d'estil de la llotja mallorquina, el joell literari que potser que no fos escrit amb altra finalitat que la de fer-ne present a una dama, aviat s'escampa damunt la terra catalana. deu anys més tard era ja tan popular, que la deien les velles en hivern

filant a l'entorn del foc, per escurçar les vetlles; i quaranta anys després el traductor o traductors del *Decamerone* la copiaven en acabar la desena jornada, no gosant de posar ells les mans on tan bella obra havia fet En Metge.

Per sort o per justícia, el segon procés acabà com el primer, amb la reposició de l'inculpat, i En Metge s'enlairà fins a secretari de confiança i conseller íntim de la reial parella. Aquesta alta privadesa fou la seva desgràcia. Els pobles de la monarquia estaven molt queixosos del govern—del desgovern—de Joan I. Ells es sentien oprimos per exaccions creixents de dia en dia, i veien a l'ensens l'erari públic en la més completa fallida. ¿Com no acusar, doncs, els consellers i personatges de la Cort, a mans de qui passava gran part del patrimoni reial, i que encara apareixien en documents públics com creditors dels monarques?

València i Barcelona es posaren al cap del moviment. Després de moltes de protestes, de cartes i de memorials, que presagiaven una greu revolució, conseguiren que s'obris un procés. Per ordre del rei, En Metge començà intervenint de secretari... poc després hi intervenia ja com inculpat. Mor Joan I (1396), i en el desastrat accident el poble veu la mà dreturera de la Providència. Es sospita de tothom, de la reina vídua i de tots els cortisans. Mentre que no arriba de Sicília el nou rei En Martí, un consell de regència és format amb la seva esposa i elements desafectes als caiguts. En Metge i tots els que abans eren onnipotents en la governació del regne ara són empresonats al Castell Nou de Barcelona.

Altra dissort, altre allunyament de la Cort... altra obra literària d'En Metge.

Arriba a Catalunya el rei Martí, no tardà en sobreseir el procés contra els privats del seu germà, i en coronar-se a Saragossa, un dels delegats de Barcelona, el poeta i conseller Ramon Savall, ja li parla del *Somni* compost novellament per Bernat Metge.

Amb el *Somni* (1398) es culmina l'evolució literària iniciada deu anys enrera amb la *Griselda*. Si algun element gòtic hi ha encara, hi és tan sols com a petita ornamentació, que no trenca pas gens la sobria harmonia clàssica del conjunt. «Clàssica», aquesta és la paraula. Tots els fragments, i molt importants, que d'altres obres aprofita el *Somni*, hi són com materials de construcció. En el pla, en l'esperit, en l'allure de tot el *Somni* és el patró clàssic, són les *Tusculanes* de Ciceró l'únic que hom pot endevinar-hi. Talment la portalada de Sant Pau del Camp és una pura

construcció romànica, tot i els seus capitells visigòtics.

Un doll d'erudició romana, bíblica i medieval; una forta saba popular; una fonda cultura filosòfica; els records personals de la vida pública i la pregona coneixença de la societat contemporània, donen a En Bernat Metge matèria per al *Somni*, on dialoga amb les ombres de Joan I, Orfeu i Tirèsias. El primer llibre—diàleg psicològic,—tracta de la immortalitat de l'ànima. Les seves fonts són, principalment, Ciceró, Macrobi, Casiodor, Sant Agustí, Sant Tomàs i la Bíblia. El segon—diàleg polític,—aborda el problema, llavors palpitant, del Cisma que tenia dividida la cristiandat d'Occident. Es un elogi de l'actitud expectant de Pere III contra la confessional de Joan I. Virgili i Ovidi li donen elements escènics. El terç—diàleg misògin,—retreu, amb l'ajuda de Boccaccio i per boca de Tirèsias, els defectes de les dones. Pintura realista de la vida social a les acaballes del catorzè segle. Li fa parió el llibre quart—diàleg misàntrop,—amb l'elogi de les dones, pouat de Valeri Màxim, i amb la sàtira contra els homes.

Matèries tan variades i elements tan diversos En Bernat Metge sap revestir-los d'una forma inimitable, del llenguatge catalanesc més pur i més urbà alhora, on el relleu de les imatges, la vida de les descripcions, la justesa de l'adjectiu, la precisió del matís, s'enllacen en un noble estil periòdic,—justa mesura entre la frase senzilla dels Cronistes i les clàusules torturades, contràries al geni de la llengua, de N'Alegre i En Corella.

En Bernat Metge és nostre primer renaixent, i ho és a l'ensens com escriptor i com a pensador. En l'Edat Mitjana imperen la fe i el dogmatisme, i així ho reflexa la nostra literatura. Per reacció, però, hi ha també llurs contraris, el materialisme—vegen per exemple la *Disputació d'En Buc amb son cavall*—el racionalisme pur i el racionalisme catòlic, on culmina Ramon Llull, qui tracta de provar racionalment els misteris de la fe cristiana. Cal la vinguda del Renaixement perquè l'home torni a ésser la mesura de totes les coses, perquè entre la fe i el materialisme s'alci l'humanisme, i la raó dubtant d'ella mateixa, entre el dogmatisme i el racionalisme s'alci l'esceptisme. Aquest moment és el que representa En Metge. Potser tenia fe, potser no en tenia, però es cert que no creia en les raons de creure. En els quatre diàlegs del *Somni*, i especialment en el primer, es manifesta—i s'oculta—la irònica posició d'En Metge, que no és, ben cert, ni la materialista que fingeix en començar la discussió, ni la netament ortodoxa

que, mantinguda pel rei Joan, ha de prevaler aparentment.

Durant el quinzenè segle el *Somni* fou molt llegit. El *Tirant lo Blanc* el plagia, l'*Espill* de Jaume Roig li replica, micer Ferran Valenti el valoritza, senyalant-ne alguna de les fonts.

En 1402 Bernat Metge era al Consell de Cent, i la ploma que havia escrit quatre anys enrera el *Somni* escrivia unes ordinations d'hisenda. Servir al comú quan l'hora arriba és llei de tota democràcia.

Aviat, però, deixa el govern de la ciutat amada per retornar a la Cort. El rei Martí volia al seu costat el qui tingué la confiança del seu germà, i ell l'hi posà tan completa, que rastrejant els documents, hom veu com Bernat Metge era l'àrbitre del govern. Les darreres cartes expedides per la cancelleria poc abans d'aquella hora tràgica en què el vell casal de Barcelona s'extingia (1410) duen l'assignatura i traspuen l'estil d'En Bernat Metge. Durant l'interregne res no sabem d'ell. Entronitzat Ferran el d'Antequera, sabem que era mort amb successió masculina.

Deu faria que a Barcelona — on era nat i desitjava de morir — acabés la seva vida tormentosa. En Bernat Metge: home femeller, polític astut, cortisà interessat, pensador irònic, prosista màxim de la llengua catalana.

LLUIS NICOLAU D'OLWER.

POMPEU FABRA

Els quaderns de LA REVISTA
han passat per la censura
militar

Quin elogi, aquesta nota impen-sada, i quina afirmació de l'obra activa, vivent, creadora del filòleg!

ANATOLE FRANCE. — Fer servir el seu nom d'estandard, fora del seu país, ens ha semblat sempre adjectivar la seva significació essencial.

Discutir-lo seria sempre una missió pejorativa que no ens escau.

Ens limitem a consignar les valoracions extremes que ha motivat entre els seus compatriotes dels camps més oposats i en èpoques ben distintes.

L'any 1898 Barres digué:

— *Tout ce que l'on voudrait mais d'abord Anatole France a maintenu la langue française.*

Més tard Charles Maurras afegia:

Et le style. Et le goût. Et l'esprit français.

Nous lui devons bien cet hommage. Et nous le lui devons deux fois, comme Français et comme attachés de tête et de cœur à la tradition de la France.

Ara fa poc ha estat escrit:

Que Anatole France défende la culture classique, je l'approuve. Elle lui a réussi plus qu'à merveille. Sans elle, il n'était qu'un petit bourgeois du quai Voltaire, presque rien, ou rien; grâce à elle, il a pu être, dans le domaine des idées, un flâneur délicieux, un promeneur jamais épuisé. Cependant je crois que nos petits-fils ne le jugeront pas comme l'ont fait ses contemporains. Ils découvriront tout le factice de ce génie impersonnel et en perpétuelle balance... Et il ne sera jamais grand qu'en France.

(Gaston Le Reverend-Divertissements littéraires.)

Però, per damunt de tot, homenatgem el poeta que així cantà la llum:

*O nourrice des fleurs et des fruits, o lumière,
Blanche mère des visions*

Salut! car avant toi les choses n'étaient pas

Salut! douce, salut, puissante.

Salut! de mes regards conductrice inno-

Et conseillère de mes pas.

I respectem l'home damunt la tomba del qual fora escaient aquest distic que ell mateix ordenava:

*Heureux qui comme Adam, entre les quatre fleuves,
Sut nommer par leur nom les choses qu'il sut voir.*

L'ARQUITECTURA DE L'EIXAMPLE — A «The Times», de Londres, s'ha publicat el següent curiós article sobre l'arquitectura de l'eixample de Barcelona, sota els epígrafs d'«Arquitectura exòtica». — Estils fantasiosos a Barcelona.

«Ningú no pot negar que l'arquitectura no pugui servir com a mitjà d'expressió artística, tant bé com el fer una pintura o l'esculpir estàtues. Però en projectar cases, les demandes segons un patró usual, limiten força que voli la imaginació de l'arquitecte, si no fos això, ja hauríem tingut cases cubistes i esglésies expressionistes.

Aquell qui vulgui veure tot el que un arquitecte modern és capaç de fer, quan es deixa el camp lliure a la seva imaginació, que vagi a Barcelona. Es potser natural que una contrada on el Gòtic en tota la seva riquesa es troba amb tota l'exageració, en co-

lor i fantasia, del dibuix moresc, acabés per produir una estranya escola d'arquitectura; la riquesa dels mercaders i manufacturadors de Barcelona li ha donat evidentment l'oportunitat de produir-se.

Entre les coses més vastes de la Barcelona moderna, veieu una confusió d'estils que us fa rodar el cap. Wembley la ciutat Blanca i l'«Earl's Court» barrejades, no foren res en comparació. Tot el que hi ha de més florit en Gòtic i en Renaixement, en Moresc i Romàntic, s'hi dona la mà amb les més fantasioses imaginacions del gust modern. Al Passeig de Gràcia, una de les principals avingudes de la ciutat, hi ha una casa que us recorda el sucre i el pa de pessic de la caseta que Hansel i Gretel van trobar al bosc, segons el conte de Grimm. La façana és una confosa massa de mosaic de cinc colors diferents, ornada de balcons que semblen «éclairs» de xocolata; la teulada és evidentment feta de besucuit. Una mica més enllà, trobeu diferents mostres d'un paleu dels Dogues, amb variacions no ben estrictament venecianes; en un altra banda hi ha un magnífic edifici a l'estil d'un castell francès del Loire.

Una altra casa esbalaïdora sembla una secció de la «Mappin Terrace» al Jardí zoològic.

La façana és una irregular ondulant superfície de pedra picada, en la qual apareixen a intervals uns forats que tenen davant uns lliures i ondulants festons de metall forjat. Incidentalment, aquests forats porten uns marcs finestres, però llur aparença és més aviat de balmes en la superfície d'un cingle. Al cap d'emunt del cingle hi ha unes formes semblants a caragols, les quals possiblement amaguen xemeneies. Aquest prodigi d'edificació conté pisos, però no té escales, sinó una pla inclinat que puja en espiral.

La més estupenda creació de totes roman encara per esmentar. A distància, ens suggereix la idea de la Torre de Babel, la qual, segons es pot recordar, havia d'atènyer el cel, però va quedar inacabada.

Allò és també, en gran part, una cosa sense acabar. Vista de més aprop, es veu que està constituïda per quatre torres esbeltes de gran alçària, fetes de pe-

dra bruna, totes arrencades com els dits d'una mà, o més ben dit encara, com quatre xemenies de fàbrica. Els costats d'aquestes torres són tots perforats, i a intervals, de dalt a baix, hi par el mot «Sanctus». Es tracta d'una nova Catedral, l'església de la Sagrada Família, que s'està construint, ens diuen, fa 40 anys. Les torres sobremunten un pòrtic molt florit, una façana, els ninxols de la qual on hi ha estàtues de sants, són embolcallats d'una ornamentació tallada en la pedra, que imita formacions de estalactites. En el cos principal de l'església no hi ha res acabat. Part d'un costat de la nau ja està erigida, i el seu estil és un gòtic graciós però molt ornat. Sembla com si l'arquitecte, el senyor Gaudí (qui, de passada sigui dit, és també l'autor de la casa que sembla la «Mappin Terrace», va començar per bastir una Catedral gòtica, i després va canviar els seus plans arrebatats per una sobtada inspiració envers més grans propòsits. Un cop els vostres sentits es refan de l'esbalsiment, us resta una impressió de grandesa. Tota l'església, quan estigui acabada, serà pintada d'un blau cel. El poble de Barcelona ja la classifica com la vuitena meravella del món.

No ens podem queixar que els arquitectes de Barcelona no tinguin bones idees. Mostren gran fecunditat de recursos en el maneig dels materials. Fan gran ús de les rajoles de color—algunes d'un dibuix encisador—i dels mosaics en les façanes de les cases. Això ho han copiat dels romans. Dels àrabs han après d'usar les rajoles en les motlures i cornises, en gran varietat, amb l'objecte de produir efectes de llum i d'ombra. Es diu que el senyor Clemenceau, va emetre una vegada una opinió cruel sobre l'arquitectura de Barcelona. El senyor Clemenceau viu en una petita casa quadrada amb parets planes, i sens dubte és aquesta l'habitació que prefereix. Molta gent fa com ell, però aquells qui sense desitjar viure en un edifici semblant a una gàbia de simis, tinguin no obstant gust envers el caprici artístic, trobaran grans motius per a interessar-se i no pocs per admirar en les fantasies d'aquests inspirats catalans.»

Nosaltres voldríem que aques-

tes paraules ens portessin el gust de la coherència i de la normalitat civil i l'horror de les imprevitzacions.

«EL NOSTRE POBLE.—Com cal considerar el poble català: com un poble històricament nou o tradicional? Jo crec que com una col·lectivitat nova. Exhaustides les institucions—~~que ens podrien~~—que ens podrien lligar amb el passat, i suggerir un desig i un interès de continuïtat assenyada, estroncada mortalment en sa naixença la nostra vera cultura, sense altre dot que les condicions naturals ètniques i les adquirides pels corrents culturals i civils que per la nostra terra passaren, som una novetat tan nova com puguem ésser-ho el poble nordamericà, partió, també, en la seva celistia, d'un temperament natural i d'un esperit cultivat, però deslligat de la història d'Anglaterra, que és la història de la seva ciutadania. Políticament el nostre passat és mort i enterrat: mort per a nosaltres i per a la nostra època; i res més que ço que de la seva vitalitat—forces espirituals—passà i resta en la nostra sang o s'incorporà al nostre esperit, ens pot valer. Podem dir: la nostra història és a les nostres venes i a la nostra ment, i considerar-nos, no com una projecció política del passat, ans com una força a la recerca de si mateixa camí de l'esdevenidor.

Aquesta recerca és vella, només, d'una centúria. Sobre quin material humà, social, s'exerceix?

Prenem la cosa pel començament, per la terra, i ens trobarem amb una societat pagesa, rústega, aferrissada al terror, viva i fresca de generació en generació, immortal com la successiva perennitat dels dies. D'aquesta primera casta patriarcal, moralment i materialment rica, d'una riquesa palatíament creada i enfortida per l'estalvi, amb elemental economia conservada, situada i augmentada, n'eixiren els fundadors de la nostra Ciutat, de la ciutat material—indústria, comerç i banca—, i de la ciutat de l'esperit—política, art, ciències, pensament i literatura.—Fills segons o benjamins dels masos, mentre els hereus restaven i es corbaven damunt

el terral patrimoni, ells foren els herois que, com a una gran aventura, es llançaren amb quatre rals i mig a la metròpoli naixent o vers l'Amèrica, d'on tard o prompte tornarien el cap i la borsa promptes per a majors iniciatives. Amb ells nasqué el gran comerç i la indústria catalans, les empreses públiques—ferrocarrils i navegació—, tot ço que fa ràpidament un gran poble si alhora apareix l'home que paral·lelament a l'acció privada dels afers desenrotlla l'acció pública, d'autèntic transcendent entusiasme ponderador, de direcció unànimament volguda, d'acaparament del poder. Les condicions del poble català en aquell temps no eren pas per produir un tal esdeveniment. Una política és un acte de coneixement i voluntat d'una ànima col·lectiva viva, i no era certament aquest el nostre estat d'allavors.

Exactament eixit de la terra, i portant d'ella totes les virtuts de seny, de prudència, de realisme i esperit pràctic que el terreny dona, es formà el corrent intel·lectual. Vogant per la mar de les idees del temps, els catalans que es donaren a disciplines de l'esperit es trobaren a la llinda de llur missió històrica. Corrents transcendents germàniques i amables influències literàries i de pensament britàniques, obren el gust per la investigació històricomedieval, filològica, estètica i passa una falanx d'homes universals dignes del panteó més famós. Són els Piferrer, els Llorens, els Milà...

La feina d'aquella generació fou la d'un pregoníssim davallament a l'infern on penava l'ànima catalana, un desbrossament i espectacularió de les runes del nostre passat, però no encara un recomençament que, d'altra part, no es podia iniciar sense haver-se acomplert aquella obra prèvia. Aquesta altra etapa era tota reservada al noucents, que avui ja podem considerar dintre la història com la primera obra política, ço és, de conjunt, amb pla, fonaments, forma i direcció, amb un cap, institucions i enquadraments inicials, dels quals cap organització ulterior podrà passar-se. Un home, el nom del qual cal repetir tothora a guisa de fèrvid homeatge—Enric Prat de la Riba—,

és la figura central i propulsora d'aquell moviment.

El noucent ha creat a Catalunya, i aquest és el seu més gros mèrit, una unitat, una disciplina mental. Amb lleus matisacions diferencials, però amb un idèntic fons de gust, de comprensió i d'intenció, la gran vaguetat de sentiment ha restat fixada i enrolada. Es un fet positiu amb el qual cal comptar, el de la unitat i enquadrament (o si es vol disposició per a l'enquadrament) de tota la intel·ligència repartida entre tots els estaments i professions, entre les joventuts rurals, ciutadanes i industrials, que ara visita l'esperit dels clàssics i l'esperit bíblic, oferts tots dos com el més nutricional manà en la parada i acampament de l'hora.

Hem fet la Catalunya actual vella d'un segle, però d'aquesta guisa considerat el nostre poble, és a dir, que en ell pot esdevenir actiu per vivificar-lo, no compta pas el centenar; la seva edat exacta és un quart de segle, vint-i-cinc anys. Ben minsa edat per mostrar impaciència! Res o quasi res, o sols en casos isolats pot haver penetrat i arribat al fons del nostre temperament, de la nostra aspror, del nostre eixarxament natural, per a esdevenir-hi convicció, part mística, transformadora i activa. Aconseguir-ho ha d'ésser la nostra obra imminent. Les qualitats per a una renaixença les tenim. Poble nou, és sempre un poble apte per ésser menat per forces sentimentals que fins al dia no l'han sol·licitat. Per natural, i sota la màscara de posicions socials diverses, tots els catalans són classe mitja, tau la rasa per un idealisme que els elevi a creadors i conservadors d'un estat de coses per ells assolit (ara, si la generalitat no sentia l'esperit possessor de res, de què s'havia de mostrar conservadora?). L'ànima pairal no respon, avui per avui, a cap altra categoria que realisme i fe; i ni la una ni l'altra destorben, ans són bon llevat per a l'obra que preconiitzem.

Fou de la classe mitja, foren fills de comerciants i buròcrates, els homes que, del mil tres cents al mil sis cents, transmutaren l'esperit del temps. Foren els descobridors i reveladors de l'antiguitat, els somniadors de l'esde-

venidor, els consellers, els guiadors dels prínceps, els reformadors infatigables... i és d'aquesta posició central que tota elevació ulterior haurà de néixer. Per què no la nostra?

JOSEP CARBONELL

(De La Publicitat)

CAL ESMENTAR

— La mort del jove crític francès Marcel Azaïs, de tan lucit esperit que ara per tal de plànyer l'espai que deixa buit caldrien uns mots als quals la seva parcialitat—(remarquem de passada la importància d'un crític prou responsable per ésser parcial)—no posés obstacles.

— La gloria neixent del poeta alemany P. Neubaner d'inspiració viva, cercador de la seva forma acarat amb totes les dolors humanes i animat d'una voluntat íntima i coratjosa.

El volum que acaba de publicar es dedicat a Romain Rolland.

— La riquesa d'esperit d'una revista com la que en forma de quaderns trimestrals i sota el títol *Commerce* ha començat de publicar-se a París.

160 planes. Forma de llibre. Sense anuncis. Sense xafarderies ni polèmiques de desenfrenats. Recull de l'obra pura d'escriptors que saben el que és el treball i el que costa guanyar l'oci del joc de les idees.

El nom de Paul Valéry, presidint el primer fascicle, val per tot un programa.

Li fan companyia els noms de Léon-Paul Fargue, Valéry Larbaud, Saint John Perse y James Joyce.

— La necessitat d'estimular la comprensió anglesa de les nostres coses, darrerament millor orientada com assenyalen apart d'alguns suplementes del *Times* i del llibre *Spain to-day* del qual ja havíem donat notícia, els comentaris de la *Saturday Review* i del *New Statesman* i els articles seriatos d'Arnold Beunett, i d'Hilari Belloc.

— Que si la nostra adolescència iniciada al gust dels llibres d'aventures amb les obres de Juli Verne (quan en tindrem en català una bona col·lecció?) es llençava al coneixement dels grans escriptors d'aquesta mena de llengua anglesa com Daniel de Foe Stevenson o Breat Harte, la nova adolescència de l'endemà de la guerra popularitzada també el nom d'altres escriptors aventurers de llengua anglesa:

ahir Jack London, per exemple i avui James O. Curwood, expulsat de la escola per amor a la natura, exultat del periodisme per amor d'aventura, el qual no més en la vida lliure de l'extrem nord del Canadà ha trobat la seva realització vocacional de novel·lista. Ahir encara Rudyard Kipling. Avui, Pie-naar, escriptor sud africà, autor també de narracions de la selva.

— La valoració que es despren, sense necessitat de comentar, de la simple enumeració de dades com aquesta, dissortadament, i en tots els ordres, possibles cada dia:

El *Manchester Guardian* propulsa la necessitat de la educació universitària especialitzada de l'home de negocis. Aquí es clausura la *Escola d'Alts Estudis Comercials*. I es parla de crear càtedres d'apologetica de la raça.

— Els poemes d'Otokar Fischer, professor a l'Universitat de Praga, traduïts per André Spire, en el n.º 15 de setembre de la revista *Europe*.

— L'article d'Emili Cecchi sobre Josep Conrad damunt *Il Convegno* (n.º 8 de l'any V).

— Les consideracions de la excel·lent novel·lista anglesa Virginia Woolf sobre la novel·la anglesa contemporània dins la producció general de la qual assenyalava el període *Eduardí* (remarcant els noms de Wells, Bennet i Galsworthy com els més característics) i el període *Georgià* (deturant-se especialment en la significació de Forster, Lawrence y Joyce).

— Les anotacions sobre algunes característiques de la literatura anglesa contemporània per John Middleton-Murry (*Revue de Genève*, setembre 1924).

— El mot de Sant Lluís Gonzaga, recordat per el cronista literari de *La revue universelle* (15 setembre 1924) i aplicat a les picaresques de la crítica al voltant de l'obra de Paul Valéry, a les quals naturalment el gran poeta es alià— Sant Lluís, fou preguntat mentre jugava aprofitant un dels lleures del noviciat:—Si ara ens innovaven que d'aquí vinticinc minuts és el judici final, que faries?

I ell responia:—Continuaria jugant.

Conta el mateix cronista de la R. U. que Peguy tenia igual concepte de la fidelitat al treball de l'esperit i de l'amor als seus Cahiers.

Nosaltres retreiem aquestes moralitats per afirmar una vegada més davant de totes les incomprensions i de totes les limitacions i de tots els atacs dels enemics lleials i dels

amics simulats, la significació de LA REVISTA i la voluntat de seguir treballant-hi.

— Que inutilment esmenten LA REVISTA tots els adalerats de la petita baralla dels cenacles i tots els descoratjats de la bona convivència dels homes d'honestedat profunda i lleial.

Repetirem una vegada més que els nostres quaderns son fulles de treball, no butlletins de propaganda ni registres controladors de vigories polèmiques.

Quant al to, a l'actitut, a la motivació del nostre esforç, sabriem respondre sempre a tota mena d'insinuacions verinoses amb els mots recollits a l'atzar entre els *Divertiments literaris* de Gaston Le Révérend, que a continuació reproduïm:

«Podem parlar en primera persona de quatre maneres distintes: *Hom diu; ell diu; nosaltres diem; jo dic.*

Hom diu és a l'abast dels qui no tenen la noció concreta de llur individualitat.

Ell diu, correspon als discrets creadors d'un personatge imaginari el qual els acompanya sempre, especialment a l'hora de pegar i a l'hora de rebre els cops.

Nosaltres, es massa pretencions. Sembla el bon Deu qui parla.

Jo, es el meu bastó de ruta, senzill i franc, lleuger i solit, familiar a la meua ma.»

«Cal no usar del dret de resposta sino en el cas de certesa de vencer l'adversari. Altrament, el públic, dona sempre la raó al mes mal intencionat.»

«Jo no se pas perque escric; i fins en el cas que arribés a saber-ho, massa tindria por de no impressionar si ho deia. La veritat de veres, rarament es extraordinaria.»

— La conferència d'En Junceda sobre l'humorisme gràfic publicada per la revista *Recull*, (edició d'estiu de Blanes-setembre de 1924.

— *L'ART D'AUJOURD'HUI*; Remarcable revista d'art publicada per les Editions Albert Morancé; encaminada a l'estudi de l'art dels nostres temps, Compta com a col·laboradors les primeres firmes artístiques i intel·lectuals de França i de l'Estranger.

— Que ni les cerebracions llibresques ni les convulsions expressionistes son obstacle entre els alemanys a l'èxit de les novel·les rurals de Gustau Schroer ni a la devoció amb que és enaltida la significació moral de Herman Stehr, mestre d'escola i escriptor del qual acaba de publicar les obres completes l'editor Linz.

— La tasca discreta i segura iniciada i desenrotllada per els *Quaderns mensuals* que publica l'Associació per la Cultura de Mallorca.

— Els comentaris de Fr. Rafel de Mataró a la tria de poesies de Jacint Verdaguer signada i prologada per Carles Riba i publicada per l'Editorial Catalana. (n.º d'Agost de la Revista d'Estudis franciscans).

— La prosa de Pierre Bost, un dels joves escriptors més interessants de la darrera promoció francesa al n.º d'agost de *La Revue de Genève*.

— Al n.º avant darrer de *La Revue européenne*, l'article de Valery Larbaud: John Antoine Nau, traducció francesa feta per F. Contreras, de l'original castellà publicat al suplement literari de *La Nación* de Buenos Ayres. El tracte literari amb l'obra de J.-A. Nau es indispensable per establir el lligam entre les dues generacions dels poetes versallieristes i entre aquestes i la generació actual. El nostre Joaquim Folguera la tenia assenyalada per a un estudi del moment present de la poesia francesa.

INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

Pour la renaissance de la langue d'oc.—Un don genereux: une bibliothèque occitane.

Des divers pays d'oc, successivement d'Auvergne, de Limousin, de Provence, de Catalogne, de Gascogne, de Languedoc, nous parviennent des échos des manifestations organisées en faveur de la langue occitane, de sa défense et de son illustration.

Peu à peu les efforts tentés par les premiers disciples de *Mistral* et *Verdaguer* ont porté leurs fruits et déjà une belle floraison d'oeuvres occitanes a vu le jour et resplendit en terre d'Oc.

Peu à peu aussi se manifeste par des gestes généreux la réalité de l'union spirituelle des terres d'Oc. L'un de ces gestes généreux vient d'être accompli par les Catalans qui ont fait don d'une bibliothèque de 3.000 volumes à l'*Institut d'Etudes Occitanes*, tout récemment fondé à Toulouse, sous la présidence des grands poètes occitans Michel Camelat et Antonin Perbosc.

Tous les méridionaux, tous félibres, tous les régionalistes et aussi tous les bibliophiles pourront apprécier à sa valeur ce don qui fait honneur à la Catalogne et permettra de mieux connaître l'oeuvre immense accomplie en quelques années par notre soeur occitane.

L'*Institut d'Etudes Occitanes*, d'accord avec l'«Office central du livre Occitan», également fondé récemment à Toulouse, préparent une *Exposition Foire du Livre Occitan* dont les 3.000 volumes catalans seront sans nul doute, la parure la plus riche.

Pour tout ce qui concerne l'*Institut d'Etudes Occitanes*, l'*Office Central du Livre Occitan* et l'*Exposition Foire du Livre Occitan*,

S'adresser au Journal «Oc», rue Montaudran, 50, Toulouse.

«Oc» journal hebdomadaire de propagande occitane, ne paraît pas pendant la période de vacances, mais une permanence est assurée dans ses bureaux pour tout ce qui concerne les manifestations.

"Els Nostres Classics"

Biblioteca de divulgació
dels antics autors catalans

4 volums anuals de 160 pàgines
acuradament editats

Subscripció:

Edició corrent 14 pessetes anuals
Edició en paper de fil 48 pessetes anuals
Exemplar solt 3'75 pessetes

Lloc de subscripció:

LLIBRERIA ITALIANA
Rambla de Catalunya, 125

Societat Catalana d'Edicions

Administració:

Llibreria Puig i Alfonso
Plaça Nova, 5
BARCELONA

Venda a totes les llibreries

La Nouvelle Revue Française

3 Rue de Grenelle

PARIS (VI)

IL CONVEGNO

Rivista di letteratura
e di arte

Via Borgo Spesso 7
MILANO

La Revue de Genève

Directeur: Robert de Traz

Pour tous renseignements s'adresser
à la S. A. des Editions «Sonor»

46 rue du Stand

GENÈVE

INTENTIONS

7, RUE DE L'ODÉON

PARIS (6)

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

Administració: Rambla de Catalunya, 125 - Telef. 850 G.

SUBSCRIPCIÓ TRIMESTRAL

Barcelona	2'50 ptes.
Fora	3'00 »
Quota de protector	15'00 »
Quadern senzill: 0'50 ptes.	

Tarifa d'anuncis per inserció

1 pàgina	50 ptes.
1/2 »	28 »
1/4 »	15 »
1/8 »	8 »

Publicacions de LA REVISTA

Darrers llibres publicats

<i>La Gesta dels Estels</i>	de J. SALVAT-PAPASSEIT	volum 53 de la Colecció
<i>La Joia del Camí</i>	d'ANTONI CLOSAS	» 54 » »
<i>L'Emotivitat Popular en el</i> <i>Cançoner de Catalunya</i>	de J. FORNELL	» 55 » »
<i>Entre la Crítica i l'ideal.</i>	de J. M. LÓPEZ-PICÓ	» 56 » »

A PUNT DE SORTIR

Assaigs sobre els moviments socials a Catalunya en el segle XIX
per Manuel Raventós : Recull d'articles de J. M. Capdevila

LA REVISTA porta publicats 56 volums de la Colecció General, 6 volums de Lírics Mundials, 2 volums d'Escrits Polítics, 4 volums d'Artistes Catalans Contemporanis, 1 volum de Teatre i 2 Almanacs, formant un total de 71 llibres.

LLIBRERIA ITALIANA

DIARIS, REVISTES, PUBLICACIONS i LLIBRERIA GENERAL

Rambla de Catalunya, 125-Tèl. 850 G.-BARCELONA

NOVETATS

APOLLINAIRE: <i>Inèdits.</i>	Ptes. 3'75	JORDANA C. A.: <i>Quatre venjances</i>	Ptes. 4'00
BADIA J.: <i>El pecat de la novícia</i>	» 2'00	LOPEZ-PICO J. M.: <i>Elegia</i>	» 4'00
CAMBO F.: <i>Visions d'Orient.</i>	» 4'00	SANCHEZ-JUAN S.: <i>Fluid (poemes)</i>	» 4'00
FILLION L.: <i>Nostre Senyor Jesucrist, segons els Evangelis, rústica</i>	» 5'00		
<i>enquadernat</i>	» 7'00		

GUIA CATALANA DE FERROCARRILS

Indicador general d'autòmnibus i altres vehicles de
transport públic de passatgers a tot Catalunya

Es publica cada mes

Preu: Una pesseta